

HIRVIÖ

IR

UUDISED

nr 9

UDUMÄELT

Toimetaja INGVAR LUHAÄÄR

Autori kaanekujundus ja joonistused

Hoiatus. Raamat on mõeldud meeleheitlikult
õnnetule või taevalikult õnnelikule Lugejale. Teistelt
Lugejatelt palun vabandust.

Autor

© Eesti Luuleliit, Ilmre Raamatukogu, 2022

Jäägu teistele alandlik jaatus:
tahta võimatut on meie saatus...
Betti Alver
„Vabaduse deemon“

* * *

Ikka suudlen Su pehmet õunrohelist kampsunit.
Suudlen ja hingan sügavalt sisse Su võrratut lõhna,
kaduvalt õrna.
Ei mäleta, kas jõudsid seda selga panna peale pesemist.
Ei ole tähtis.

14.11.21

Keats ja Fitzgerald

Õõ võib olla õrn.
Pimedus võib olla hell,
pehme samet ja sahisev siid,
tähesära ja virmaliste mänglev tants.
Uskumatu.
Koguni võimatu.
Milline veel võib olla ööpimedus,
ei hakka siin jutustama,
see pole ju õudukas.

14.11.21

Alpikann

Ostsin alpikanni, nagu oleks juba
akna tagant lumi valgustanud tuba.
Alpikann on roosa, nagu lapsepõlves,
nagu lendaks lumi valgest taevast kõrgest,
nagu kostaks väljast imeline vaikus,
mis meid saadab tihti jalutuste käigus.
Pole tarvis juttu, pole tarvis sõnu,
sõpra mõista vaikselt – ütlematu mõnu.

17.11.21

* * *

See on armastuse põhireegel, et kallimale valikut ei jääta, ta peab tingimata ideaaliks saama, Tuhkatriinust printsessiks, printsessist kuningannaks, kuningannast jumalannaks. Ja kui äkki oli juba jumalanna, siis on tal tegemist oma valitu jumaldamisega. Maailm, kus seda reeglit rikutakse, kus kallim ei ole enam ideaal, kaotab eksisteerimisõiguse. Looja kägardab selle kui ebaõnnestunud mustandi ja viskab prügikorvi. Hommikul koristaja ohkab, tema meelest oli ikka üsna kena maailm.

22.11.21

Unenägu

Kui hakkasin unenägude raamatut kokku panema, pole antud meile enam ühtegi kohtumist. Kui saatsin raamatu ilmumisele, olin juba tõsiselt mures, et tegin midagi lubamatut, ja karistus on käes.

Seda suurem oli rõõm jälle kallimat näha. Olime lastega Balti jaamas, ja jaama taga töötas suur lahtine rauamaagi kaevandus. Taipasime, et see on mingi teine reaalsus, ja tarvis maardlat vaatama minna. Tegutsev kaevandus ei ole jalutuste jaoks kõige parem koht, vähe puudus, et oleksime teineteist kaotanud ekskavaatorite ja isekallutajate vahel. Ja teate mis lapsed meiega olid? Kaks tütart, kaks imetoredat lõbusat koolitüdrukut.

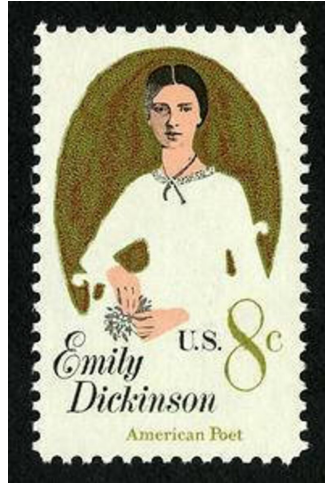
Meil ei ole tütreid, kuid milline võib olla isa armastus tütre vastu, sain ma tunda, kui meil elas norra tüdruk, Tromsø ülikooli tudeng. Armusin tüdrukusse kui isa tütresse, isegi Tallinna võtsin ta kaasa nädalavahetuseks.

Unenägu jätkus Peterburis. Selgus, et tütreid tunnevad huvi geofüüsika vastu, aitavad mind minu töös, neile saab isegi andmetöötlusülesandeid anda.

Kallim aga kaebas, et on külmetanud ja heitis diivanil üksi magama. Asjata ta heitis üksi, oleksin teda öösel soendanud, oleks rutem terveks saanud, aga kui tal nii parem on, olgu siis.

Siin lõppeski see kohtumine. Vaatasin aknast välja, väljas oli öösel alanud talv, selline tüüpiline Tallinna talv, pehmelt uhke, uhkelt pehme.

23.11.21

Emily & Billy

Kui küsite, milline tükk Ingvar Luhaääre tõlgitud luule raamatust „Kompassiks roos“ kõige rohkem meelde jäi, on see muidugi Billy Collins'i ballaad Emily Dickinsoni pidulikust lahtiriietamisest. Miks nii? Sest see on tõeline paradiisi pilt. Mis on paradiis? See on lõbus igavik, millest ei tüdine iialgi, koht, kus kuhugi ei rutata ja nauditakse igat hetke. See on täielik vastand me igapäevasele elule. Elus juhtub küll rõõmuhetke, kuid need on nimelt hetked, mida on võimatu kinni pidada. Ja teate, mis paradiisis kõige võluvam on? Hingerahu! Maises elus sellist üldse ei esine.

Kerge ja meeldiv on ette kujutada, mis luuletuse kangelastega edasi juhtub. Nad käivad koos duši all, pärast joovad teed hommikumantlites. Kui heliplaadid on juba leiutatud, paneb Billy mõne moodsa viisi mängima ja kutsub Emily tantsima, just nii, hommikumantlites ja sussides. Siis on nad toredatest muljetest veidi väsinud, heidavad magama ja uinuvad magusasti. Kes sattub

Eedeni aeda, ei rutta enam kuhugi, nende päralt on igavik, särav, helisev, vaimustav igavik. Hommikul vara ärkavad nad unest ja naudivad ühist ärkamist, mis on üks täiesti võrratu rõõm, kus äkki aru saadakse, et see pole olnudki kaunis unenägu, et kallim on tõesti sinuga, ühise teki all.

Saab muidugi oletada ka seda, et mõni paar ronib Eedeni aeda õunaraksu, ja õnnelikud nad on, kui ei saa selle eest soolalaengut tagumikku. Nähtavasti on see põnev.

Billy Collinsi luuletus on üsna irooniline, Billyl on lihtsalt liiga hea maitse, et midagi liigutavalt magusat kirjutada, ja ka Emily oleks sentimentaalset kavaleri ilmselt pilkama hakanud. Sellised julged, uhked ja vaimukad inimesed võivad väga ilusad olla.

Kadestan Billyt, et ta taipas neist veetlevatest ühistest tegemistest just lahtiriietamise rituaali esile tuua. Tuli meelde, kuidas me kallimaga nooruses seda nautisime, kuigi me rõivad pole olnud nii keerulised, nagu 19. sajandil. Aga luuletust sellest pole osanud kirjutada.

Kui tüdrukud nukkudega mängivad, arvatakse, et unistavad nad emaks saamisest. Kas see on tõesti tüdruku unistus? Enne emaks saamist loodab iga tüdruk ise saada üheks suureks Barbie nukuks oma kallima käes, nukuks, mida kallim võtab riidest lahti ja paneb jälle riidesse, vannitab, võtab kaissu, kannab kätel, ja need mängud ei lõppe ega tüüta kunagi.

Taevalik nauding on usaldada kallimat rohkem kui iseennast, olla kindel, et kallim ütleb, kui tarvis: “Praegu paneme ilusti magama, hommikul pead vara tõusma. Kui eksamilt tuled, küll siis teeme peo.”

Kui juba lastemängudest juttu tegime, tüdrukuid on alati kahte sorti olnud – ühed mängivad nukkudega ja

teised mängivad poistega indiaanlasi. Mõlemad on armsad, kuid poistele meeldivad muidugi rohkem travesti tüüpi mängukaaslased. Naiselikke tüdrukuid hindavad vanemad mehed. Huvitav, et omavahel neil kahel tüdrukuteliigil sõprust ja sümpaatiat ei tekki.

Kuid tagasi Emily ja Billy juurde. Sellest lummusest pääseda ei ole nii lihtne. Hakkasin Emily Dickinsoni lugema ja olin nii võlutud, et lausa kogemata tõlkisin ühe luuletuse. Nüüd tean täpselt, millest Emily mõtles tolle lahtiriietamise ajal - talle tundus, et tema on rohi, ja Billy on tuul, ning täitsa iseenesest tekkisid sellised read:

Emily Dickinson

"Why do I love" You, Sir?

Because—

The Wind does not require the Grass

To answer—Wherefore when He pass

She cannot keep Her place.

Because He knows—and

Do not You—

And We know not—

Enough for Us

The Wisdom it be so—

The Lightning—never asked an Eye

Wherefore it shut—when He was by—

Because He knows it cannot speak—

And reasons not contained—

—Of Talk—

There be—preferred by Daintier Folk—

The Sunrise—Sire—compelleth Me—
Because He's Sunrise—and I see—
Therefore—Then—
I love Thee—

Miks mina armastan Sind?
Et vastata, tuul vajaks rohtu,
kuid seegi ei aita, et hoida
ta möödumast.

Ja ometi tema ju teab
seda, mis Sina ei tea,
seda, mis meie ei tea,
ning meil sellest täiesti piisab.

Välk kunagi silmalt ei küsi,
miks sulgub, kui tema on kõrval,
sest teab, et sõnu jääb puudu,
ja põhjused puuduvad jutuks.

Päikesetõus, mis mind kutsub,
päikesetõus oled Sina.
Kas nüüd natukene on selgem,
miks mina armastan Sind?

Kui TV reporterid hõiskavad lõbusalt eetrisse: „Siin New York, siin Maailma pealinn!“ keegi vastu ei vaidle, USA on tõesti kõige kõrgema arenguga riik. Nüüd hakkab selgeks saama, miks see nii juhtus. Maa, kus juba 19. sajandi keskpaiku oli selliseid luuletajaid, nagu Emily

Dickinson ja Billy Collins, areneb tõesti teistest tunduvalt kiiremini.

Emily ja Billy lugu ei taha kuidagi lõppeda. Sain Ingvarilt kirja, kus ta soovitab mulle selle loo inglise keelde tõlkida ja Billyle saata. Vaatasin Vikipeediast, ja selgus, et 80-aastane Billy elab praegugi Ühendriikides. Küll ta on kaval, see Billy! Kirjutas, nagu oleksid nad Emilyga tõesti head sõbrad, väga head, ja tegi seda pealegi nii, et minutaoline võhiklik lugeja otsiks pärast Emily luuletusi. Tarvis oli ju teada saada, millest Emily mõtles, aknast välja vaadates, tingimata oli tarvis. Ma isegi laadisin alla Netist postmargi Emily portreega.

Punastan kõrvuni, mul on jube häbi oma harimatuse pärast, aga mis teha, proosas, isegi lüürilises, on võimatu Lugejat petta.

Ka see pole olnud veel kõik. Hiljuti pojapoeg rääkis mulle, et nad koolis õpivad Emily Dickinsoni luulet, ja et see on avastatud ja ilmus 20. sajandi keskpaiku, tähendab, sada aastat peale seda, kui luuletused kirjutatud olid. No tõesti õpetlik lugu! Need olid siis kodused luuletused – oma sõprade- ja sugulastele. Ammu aimasin, et kodusel luulel on tõsiseid eeliseid ilmuva luulega võrreldes. Kodune luule on soojem, armsam ja ausam – oma sõpru ei saa ju petta, ainult tundmatule lugejale võid autorikuju maalida, millist ise näha tahaksid. Nii et elagu Emily ja Billy – kõige veetlevam luuletajate paar!

10.12.21

Edu tipus

Selle loo jutustas mulle üks vanem kolleeg, kes oli mulle tol ajal tellija esindajaks. Tellijaks aga oli eraettevõtte, mis nafta otsingutega tegeles. Lepingu põhitäitjana jäin suvel linna, pole sõitnud välitöödele, nagu eelmistel aastatel. Tellija oli jube nõudlik, esitas muudkui uusi soove ja küsimusi. Ometigi jõudis kätte lepingu tähtaeg, ja tõin neile valmis aruande, seletades, et kui ma õigeaegselt töötulemuste vastuvõtuakti ei saa, iseloomustab see mind väga kehvasti instituudis, kus ma töötan. Nad mõistsid mind ja andsid tõesti allkirjastatud akti, kuid ausa inimesena pidin neid pärast veel mitu kuud lausa orjama (selle eest maksti pärast eraldi, tellija oli ka aus). Muide, hiljem sain juhuslikult teada, et tulemusena avastati puurimisega tõesti üks uus nafta maardla. Maavarade otsingud on selline tänamatu valdkond, et avastustest, millest osa võtsid, saad pärast juhuslikult teada.

Aga põnev lugu oli selline, et too vanem kolleeg töötas kunagi geoloogina Kesk-Aasias ühel rikkal kulla ja uraani maardlal. Objekt oli niivõrd tähtis, töö nii edukas ja hästi tasutud, et otsustati nädalavahetusel Leningradis Mariinski teatris käia. Seda võis endale lubada, täitsa vabalt võis. Mida nad siis vaatasid või kuulasid, pole jäänudki meelde. Tagasiteel, lennata tuli mitu tundi, hakkasid stjuardessiga juttu ajama. On teada, et stjuardessi elu pole meelakkumine, kuigi ta naeratab lahkesti kogu aeg, ja vahest tekkitab tal tahtmine natuke kaevata oma rasket saatust. Seepeale geoloogid ütlesid: “Kuulge, preili,

tulge meiega, saate viisaka töökoha läkitusteta, korteri, ka teised probleemid lahendame kuidagi.” Stjuardess tundis, et need lõbusad enesekindlad mehed on praegu edu tipus, et neile ei ole midagi võimatut, jäi uskuma ja järgnes tõesti oma osavõtlike reisijaile. Kõik oli nii, nagu lubatud sai – suurel ettevõttel leidis hea palgaga töökoht, mis erilist koolitust pole nõudnud, anti tõesti korter vastehitatud majas. Kuid mis eriti vaimustas, leiti varsti ka abikaasa endisele stjuardessile – ohvitser lähedal asuvast väeosast.

Jutustaja ise tunnistas, et tegemist oli mingi joovastava eduga, millist pole juhtunud kunagi varem ega hiljem.

26.11.21

Algus

Meie suur sõprus algas väikesest ühisest uinakust marsruudis. Kuna meil midagi tähtsamat me sõprusest ei ole, püüan seda algust jälle ja jälle meelde tuletada. Ühtegi armastuse sõna ei ole siis me vahel veel kõlanud, ühtegi kallistust ega musi ei ole juhtunud. Kuidas see küll võimalik oli – kutsuda kallim oma kaissu, kui ta ei teagi veel, et on minu kallim? Ometigi oli see tehtud rahulikult ja asjalikult – võtsin jope seljast ja laotasin meile alla, ning kallim võttis ka jope seljast, et meid sellega katta. Ei mäleta, et me oleksime midagi arutanud. Mingi ime! Mäletan ainult kallima juuste lõhna, vaevumärgatavat, kuid nii meeldivat, lausa joovastavat, tundsimet mõnusat soojust, mis me vahele tekkis, ja uinusime silmapilkselt. Nii magus oli see hingerahu, sellest võis juba aimata, et

kallim on kodu, ja kodumaa, ja koguni „üks kindel linn ja varjupaik“.

Kui teada saime, kuivõrd tore on nii ühes magada, siis otsisime sellist võimalust juba täiesti teadlikult. Järgmisel uuringualal elasime väikeses linnas. Kord oli meil vaba päev, ja läksime kallimaga metsa, et seal mäenõlval uinakut korraldada. Mingit arutust pole eelnenud, mõistsime teineteist sõnadeta. Vaimustav oli see meie pisike saladus, mida ei pidanudki varjama. Ja ühtegi armuavaldust ei ole veel juhtunud, ühtegi musi. Rõõmule, mille leidsime, pole osanud nime anda, võimatu oli sellele midagi lisada.

Piinlik on seda öelda, kuid ka see oli meeldiv, et me pole jõudnud teineteisele midagi lubada ega tunnistada, kõik juhtus kuidagi iseenesest ja kogemata. Olukord hakkas muutuma, kui tundsim, et elu võib meid sellest salajasest rõõmust ka ilma jätta.

Hiljem jutustas kallim, et nägi kunagi ühiselamus ühte armunud paari. Ülearune voodi seisis koridoris, ja sellel voodil need armunud õhtu läbi pikutasid, teineteist emmates, märkamata möödujaid. Kõik olid romantilise pildiga harjunud, armunud ei sega ju kedagi. Instituudist nad lendasid ikka välja, liiga palju aega veetsid seal ülearusel voodil, õppimiseks pole jätkunud enam.

Aga kuidas meil see esimene marsruudiinak algas, kuidagi ei tule meelde, nii loomulik see oli. Olime üsna suured lapsed ja võiksim aimata, et sellisel sündmusel on elus mingi tähendus, aga viibisime nagu unenäos, mingis teises reaalsuses, millest elu oma tähendustega jäi väga kaugele.

28.11.21

Ebatavaline luuletus

Sõber tõlkis mitmest keelest armuluulet. Üks hiina luuletus pani teda kõvasti mõtlema: kas Euroopas võib naise seksuaalne rahuldus olla lüürika teemaks? Lõpuks otsustas, et võib ikka küll, kui on ilusasti kirjutatud. Olen täiesti nõus. Klassikalise sümfoonia finaali – mis see muud saab olla, kui mainitud rahuldus? Imestasin kunagi, kuidas saab muusika nii hulljulgelt avameelne olla, ja keegi ei punasta, ja pole hoiatusi, et see on 18+. Las lapsed kuulavad, las õpivad, hiljem saavad aru, millest jutt oli. Mõni ei saagi aru, kuigi suureks kasvab. No mis teha, selline ebaõiglane see ilmaelu on.

Õnnelik mees, millest ta eriti uhke on? – Et tema kallim ei pea rahuldusest mõtlema ega hoolitsema, et tal on alati käepärast see, millest õnnetud vaid asjata unistavad ja masendust tunnevad. Et sellises intiimses valdkonnas, mis vajab eriti sõnatut mõistmist, on see täiesti olemas.

Naise seksuaalne rahuldus on nagu lilledõhn, nagu linnulaul – selleta kaotab õnn oma hiilgava võlu. Ükski võrdlus ei kujuta veetlevat arengut, mis toimub elu jooksul. Nooruke naine ei tea üldse, mida rahuldus tähendab, supleb lihtsalt (või sipleb) tunnete meres, kus on nii palju põnevat – kõrged lained, ülepea sügavus. Hiljem hakkab juba mõistma, kuid tähtsust sellel veel ei ole, rahuldust saab alati järgmiseks korraks edasi lükata, ja järgmine kord – seda ei tule ju kaua oodata. Aastakümneid hiljem aga peab naise ustav rüütel saama justkui

reisilennuki lenduriks, kes juhib oma õhulaeva parajal kõrgusel ja maandumisglissaadil ilmutab tõelist meisterlikkust. Lend ei tohi olla väsitavalt pikk ega ka ärritavalt lühike. Silmapilkselt uinuva naise magus nohin kõlab justkui aplaus lendurile.

Seda ei pea vist seletama, et kõik, mis on seotud luuletaja kallimaga, mitte mingi suvalise naisega, ei ole mitte lihtsalt väärikas vaid ainuvõimalik tõelise lüürika teema.

29.11.21

Meie, kaks lõbusat geoloogi

Meie elu lademed on kihilised: Sinult, minult, Sinult, minult, ja ikka parimat. Ajasügavikku vajudes, lademed moonduvad. Tavaline liivakivi saab säravaks kvartsiidiks, kleepuv savi muutub tumepunaste granaatidega rohekaks amfiboliidiks, hall lubjakivi saab noobliks marmoriks – lumivalgeks Carraraks või värvirikkaks Karjalaks. Milline nauding on kallimaga kokku sulada! – hingest, ihust, eluloost. Kui maitsev on see kihiline pirukas!

3.12.21

Pealkiri on laenatud Jennifer Comptoni luuletusest “Meie, kaks kaunist lesbit” Ingvar Luhaääre tõlkes.

Lume lummus

Kõige pehmem padi,
kõige soojem tekk,
lina kõige puhtam.
Rahu kõige sügavam.
Uni kõige magusam.
Unenäod kõige kaunimad.
Kõige rõõmsam kohtumine.

5.12.21

Noor pere

Rääkisin praegu *WhatsAppis* pojaga, ta helistab mulle iga õhtu. Ei mäleta juba, millest see alguse sai, aga hakkasin talle äkki jutustama, et oli meil nooruses üks täiesti joovastav ajalõik, kui tema väike oli, umbes pooleaastane. Elasime siis ämma ja äiaga ja kallima noorema õega, meil oli oma tuba, akna taga sirelipõõsas ja üle tee – suur park, kus kallim pojaga jalutamas käisid. Kujutage ette, kallimal oli siis nii palju vaba aega, et jõudis pakse Selma Lagerlöfi raamatuid lugeda, me võtsime neid Teatri raamatukogust. Aga mina olin siis ehitusgeoloogilistel välitöödel, ja need toimusid linnas, nii et väga tihti otse objektilt koju rutates jõudsin veel kallima ja pojaga pargis jalutada valgel ajal, ning kallim jutustas mulle pikalt Charlotte Löwensköldi uutest seiklustest, millest ta täna luges. See ei tähenda sugugi, et töö juurest poppi tegin, lihtsalt tulime nii hästi toime, et kella kaheks oli juba kõik tehtud. Brigaad oli tükitööl, teenisime küllalt, rohkem ei

olekski võimalik, muidu tekkiks oht, et määrad lastakse madalamaks.

Kui juba sellest tööst juttu tuli, peab seletama, et ehitusgeoloogia toob suurt rahuldust. Kui linna uutes rajoonides käime, siamaani tore on meelde tuletada, et siin oli meie objekt, ja seal ka, et oli soine tühermaa, aga nüüd majad seisavad, inimesed elavad, ja küllap on õnnelikud oma uutes korterites. Sõber-kursusekaaslane, kes tegeles maavarade otsingutega, kadestas, et me töötulemused nii nähtavad ja arusaadavad on. Hiljem töötasin ise otsingutöödel ja sain tunda, kui tänamatu on see tegevus. Aastaid hiljem juhuslikult saad teada, et sinu uuringualal on avastatud puurimisega uus maardla, siis kui sinu töö on ammu unustatud, ja keegi ei mõtlegi sellele, et kes need puurijad sinna üldse juhatas?

Ka õhkkond töö juures oli vahva. Millal pidi algama ja lõppema me tööpäev, ei ole me üldse teadnud. Tulime tööle hästi vara, sest nii oli kergem linna tänavail objektile sõita, peale kella kaheksat elavnes liiklus tunduvalt. Brigaad sõitis kahe autoga, ja juhtide vahel käis võidusõit, kes enne objektile jõuab. Võistlusreeglid olid sellised, et otse teisest mööda kihutada ei ole tohtinud, edu tuli saavutada linna tundmisega ja parema tee valikuga.

Garaaž ja töökojad asusid tööstustsoonis. Puurmeistrite vahel olid rõhutatult viisakad ja aupaklikud suhted. See tõstis väga tuju. Noore spetsialistina tundsin uhkust, et kuulun meistrite seltskonda. Töötulemuste kvaliteet oli eelkõige väärrikuse ja enesehinnangu küsimus. Muidugi aimasime, et lõpptulemus tihti ei olegi suurem asi, aga südametunnistus oli täiesti puhas, meie süüd selles pole olnud.

Meeldiv oli ka see, et töökaaslased austasid mind, kui oma pere toitjat. Tädi Betty kinkis meile raamatu „Lapse tervishoid“, kust lugesime, et öösel peab lapsukest rahustama issi, emme aga peab ilusti välja magama, et pärast päeva läbi tragi ja rõõmsameelne olla. Öösel tuli tõesti me poisile vahest mitu korda mr X-i aariat laulda, enne kui ta uinus jälle. Pärast hommikul palusin autojuhilt vabandust ja tukkusin, kuni objektile jõuame.

Mis tol kaugel ajal eriti veetlev oli, see oli võrratu hingerahu. Olime ambitsioonikad noored, kallim pole kavatsenud kaua kodus istuda, ega minagi poleks tahtnud neil välitöödel pensionini jännata. Aga siis oli see kõik kindlalt edasi lükatud. Siis olime lihtsalt õnnelikud, et me laps, kes on osa me ühisest hingest ja me ühisest kehast, kasvab ilusti, et me toime tuleme. Laenutasin pesumasina, siis pole olnud tarvis neid veevärgiga kindlalt ühendada, nii et pesupesemisega kallimal probleeme pole olnud. Vanatädi õpetas mind, et pole tarvis oodata, millal lapsuke mähkmed märjaks teeb, parem aegajalt hoida teda kraanikausi kohal ja lasta vett jooksta. Tõesti nii oli parem.

Siis tuli aeg lapsele pudrukest keetma hakata. Panin tähele, et need pudrukesed meenutavad väga piimakiselli, aga kissell on ikka maitsvam, eriti kaneeliga, ja hakkasingi piimakiselli keetma, esialgu kaneelita muidugi.

Ämm ja äi käisid tööl, õde – koolis. Ka neil oli heameel, et me nõnda vaikselt ja küllalt osavalt kõigiga toime tuleme.

Nautisime seda hingerahu, oli ju teada, et see kaua ei kesta, et laps saab aastavanuseks, ja siis tuleb midagi ette võtta. Me pole seda omavahel arutanud, oli niigi selge, et lastesõime me oma poissi ei anna, lastesõime, kus

hakatakse temast nõuka inimest kasvatama. Siis pole olnud veel sellist sõna „nõuka“, ja pole olnud mingit mõtet seda arutada – inimesed kas olid ühte meelt või pole olnud, mõlemal juhul olid arutused ülearused. Ja teha kallim koduperenaiseks, eriti arvestades, et elasime ämma ja äiaga, kallimat, kes oli nii andekas noor geoloog, see oli täielik patriarhaalne jama. Tuli leida teine lahendus.

Oma pulmareisi vetsime me Tallinnas. Olime tudengid, ja see oli me viimane talvevaheaeg. Jalutasime vaikselt inimtühjas Rocca-al-Mares, nautisime, et meil pole tarvis rääkida, et vaikimine ei tekita meil mingit pinget, tunneme ja mõistame teineteist nii hästi, ei olegi meil tarvis mingeid sõnu. Mis seal veel seletada, kui aimasime mõlemad, et oleme kahe elu vahel, üks juba lõppes, teine ei ole veel alanud. Kõnnime piki Kopli lahe rannajärsakut justkui mingil eikellegi maal.

Me poisi esimest sünnipäeva pidasime Kärddlas, tühjaks jäänud tädi Betty majas, minu lapsepõlvkodus. Olime jälle kahe elu vahel. Töölt, mis oli nii vahva, alles kiitlesin, vallandusin juba. Uut, sellist, mis oleks võimaldanud poega lastesõimest päästa, ei ole veel leidnud. Naudime jälle igat päeva, igat tundi, sest kaua see ei kesta.

See elulõik oli lausa joovastav. Olime niigi üks hing ja üks keha, ometigi selgus äkki, et lapse sündimine ja kasvatamine saab meid veel rohkem kokku sulatada, et ühise hinge ja kehale lisandus nüüd ühine saatus, ja see on omaette nauding. Ja kui see on olemas, siis ei karda ka ees ootavat uut elulõiku, kuigi ei kujuta veel, milline see tuleb.

Uus elulõik oli raskem. Tutvuskaupa võeti mind tööle valveinseneriks arvutuskeskusesse, kus leppisin kohe kokku, et töötan õhtuses ja öises vahetuses. See oli üsna julge temp, arvutit nägin siis esmakordselt. Igaks juhuks seletan, et tolle aja teise põlvkonna arvuti, siis nimetati seda raaliks, vajab sada ruutmeetrit ruumi ja inseneride brigaadi, kes seda pidevalt hooldavad ja remondivad. Uued töökaaslased olid kenad, aitasid mind, kuni sain vajalikud kogemused. Esimestel töövahetustel püüdsin neile näidata, et ka midagi oskan, parandasin perfokaartite kopeeriija, mis neil ammu rikkis seisis. Geoloogiaga uus töö pole olnud seotud, see oli minu poolt väike ohver me perekonna heaks. Töökaaslased mõistsid mind ja hindasid. Hiljem mehhaanik võttis minust eeskuju ja kasvatas oma tütrekest õhtuti töötades.

Sellestki pole piisanud, kallim pidi töö juures paluma kuuetunnilist tööpäeva, muidu pole jõudnud me teineteist vahetada. Ja samal põhjusel kolisime mammi ja venna juurde, seal sai kallim seitsme minutiga jalgsi tööle. Rikkus tuju muidugi, et me terve nädala pole teineteist õieti näinudki, kuid andis jõudu, et need väiksed kannatused teenisid me ühist eesmärki. Lastesõime lapsed hakkavad rääkima umbes kaheaastaselt ja üsna saamatult. Meie poiss rääkis kaheaastaselt täiesti täiskasvanu moodi, oli elurõõmus, hea arenguga ja kasvatusega laps.

Tolle aja rõõmud olid sellised, et jalutada tuli mitte ainult pojaga vaid ka koeraga, meil oli šoti lambakoer, väga armas ja peenetundeline. Ja varsti saime jalutades tuttavaks paljude teiste laste- ja koertega ja nende vanematega, nimed on siia maani meeles. Inimesed, kellel on korraka laps ja koer on kõik üsna sarnased. Me poiss jooksis koerte karjas nagu Mowgli huntidega. Kellelgi see

muret pole teinud, loomad mõistavad väga hästi, mis on laps, kuidas peab lapsega käituma, et peab kannatlik olema, isegi kui laps sind kõrvust või sabast sikutab. Hiljem nägin imelisi pilte, kuidas varesed ja oravad väikeste inimlastega mängivad, keegi pole neile seda seletanud ega õpetanud, see on mingi looduse seadus – vanemate solidaarsus, olgu need vanemad karvased või sulelised.

Seda juba jutustasin, kuidas selles eufoorias soovitasin töökaaslasele tingimata laast sünnitada, tal olid asjaolud sellised, et tulevase lapseisaga läks tõsiselt tülli. Mu vaimustused olid nii veenvad, et tüdruk jäi uskuma ja sünnitas tõesti lapse. Kahjuks, sündis laps surnuna, ja isegi kena mustanahkne praktikant, kes sünnitamisel abiks oli, pole suutnud midagi teha.

See maailm oli tõesti veetlev, kus lähed poja ja koeraga aeda jalutama, ja kõik lapsed ja koerad ja nende vanemad on head tuttavad ja mängukaaslased. Talvel oli ka kelk kaasas või suusad. Alpinistist töökaaslane õpetas, et tarvis lapsele kalossid suuskade külge kruvida, et see on mugav ja ohutu, ja oli tõesti. Lähimas aias oli suur tiik, kus sai kaldanõlval nii kelgul kui suuskadel alla lasta, ja seal oli alati palju lapsi sõitmas. Nüüd pandi võrkaed ette, keda lapsed ometi segasid?

Mis eriti rõõmustas, et poiss rääkis pärast emmele, kui toredasti me päeval jalutasime, nii et see rõõm oli meil kallimaga ühine.

Nähtavasti oli seda paljuvõitu, sest ka see pole kaua kestnud. Kallima töökaaslased hakkasid nurisema, et miks üks neist saab kaks tundi varem töölt lahti. Neid pole sugugi lohutanud, et kallim sai selle eest väiksemat palka, et selle väiksema palgaga tegi ta tegelikult samapalju tööd,

kui teised. Kolmeaastaselt tuli poeg lasteaeda panna ja hakata täit päeva töötama. Oh neid südantlõhestavaid hommikuse lahkumise pisaraid! Me teeme ju kõik, mida nõutakse, töötame ööd ja päevad, miks me laps nutma pannakse?

Edasi oli veel hullem, mõni kuu hiljem mind võeti kroonusse, nii et laps pidi ka suvel sõitma lasteaia suvilasse. Lasteaia juhataja naeratas heatahtlikult: “Ainult mina suudan teie lapsega suhelda. Kasvatajad ei tea nii hästi Muistse Kreeka müüte, Robin Hoodi ballaade ja muumide lugusid.” Kord sain teenistusest õhtul veidi varem vabaks, põrutasin sinna lasteaia suvilasse, oli selline buss, mis sinna viis, kolm tundi tuli sõita. Isegi mundrit pole seljast võtnud, ruttasin. Normaalsed vanemad tulevad suvilasse rohke külakostiga ja hommikul, mina ilmusin üsna hilja, tühjade kätega ja näljasena. Lasteaia juhataja viis mind laste sööklasse ja andis süüa. Lapsed pandi enne magama.

Aga kuidas kallim pojaga talvel minu pool käisid! Lund oli nii palju, et rong jäi mitmeks tunniks seisma, bussile jäid nad hiljaks ja pidid raudteejaamas ööbima. Õnneks saadeti ühele staabi ohvitserile auto järgi, see tõi mu väikese pere sõjaväe linnakusse kell 4 öösel. Ma pole teadnud, et nad teel on, mobiiltelefone ei ole olnud siis veel leiutatud. Ometigi tundsin ja pole maganud, istusin toksisin filosoofia või inglise keele referaati, valmistusin kandidaadi eksamiteks. Sõber-toakaaslane oli valves, panime poja sõbra koise magama. Kujutage ette palun, mida peab tundma üks emme, kes väikese lapsega keset lumerohket talve võtab ette üsna kauge ümberistumistega reisi kindluseta, et üldse kohale jõuab. Armastust? See on

õige vastus! Kroonuteenistus oli raske ja vastik, kuid juhtus vahest selliseid rõõme, mis katsid kõik kannatused.

Kes küll oleks osanud arvata, et järgmised aastad, kui kroonust koju jõudsin, said veel raskemaks. Minu mammi pole olnud nii õnnelik, kui kallima vanemad, ja pole suutnud me rõõmu jagada. Me õppisime küll kiiresti selgeks, et ei tohi teiste nähes kallimat sülle võtta, aga see pole aidanud, silmad ikka särasid. Oma ärritust kaebas mammi mu nooremale vennale ja too noore inimesena võttis seda liiga tõsiselt ja keeldus meiega rääkimast. Seda igapäevast rõhuvat õhkkonda oli meil mitmeks aastaks, kuni vend abiellus ja kolis oma proua juurde, mammi aga ostis endale kooperatiivkorterit, tal anti see võimalus kui blokaadi üleelanule. Hakkasin taipama, et oleksin pidanud kroonusse jääma, nagu mu isa. kes kogu oma euroopaliku kasvatuse-, teoloogilise ja meditsiinilise haridusega teenis nõuka armees 20 aastat. Sõja ajal oli ta Jugoslaavia põrandaalune vabadusvõitleja ja partisan.

Näete nüüd, milline oli me pere nooruspõlv. Üks ajalõik hullem kui teine! Koer sai lausa päästerõngaks, kes esimesena koju jõudis, haaras kohe koerarihma ja lipsas jalutama, sest kodus viibimine muutus üsna ebameeldivaks. Imelisel kombel olime ka sellest katsumusest tugevam. Mammi tahtis meid lahutada ja tegutses selles suunas väga sihikindlalt, et kõik meil oleks “tema moodi”.

7.12.21, tädi Betty sünnipäeval

* * *

Igatsen Sind. Juba lumi on maas,
usun, et kohtume kevadel taas.
Igatsen päeval ja igatsen öösel,
igatsen kodus ja igatsen võõrsil.
Oled mu kodu ja oled mu kodumaa,
Sinuta tunnen end alati koduta.
Ma meie tulevast võrratut kohtumist
kujutan ette kõiksugustes kohtades.
Vaevalt, et ümbrust me paneme tähele,
kui pole seina, mis tekkis me vahele.
Peab kord lõppema saatuse needus,
mis hoiab toorelt Sind vägisi peidus.

9.12.21

Bussijaam

Bussijaam. Kui mitu korda algas meil siit lend paradiisi?
Teate, mida see tähendab? Kulunud sõnad, nagu veetlev ja
joovastav siin ei aita, parem kuulata Bachi G-mažoor
fantaasiat (BWV 572). See lend on täiesti võrratu.
Paradiisis võib ka halba ilma olla, seal on kõik nii
korraldatud, et kunagi igav ei hakka (halva ilmaga kodus
istumine on omaette nauding). Aga unistuses halba ilma ei
ole. Aitäh Sulle, Tallinna bussijaam.

11.12.21

* * *

Inimene, inimene,
naljakas olend,
hakkab armastama oma valu,
kurvastab, kui see ei tundu
küllalt terav olevat.
Mis siin imestada?
Kui muud midagi pole jäänud.

14.12.21

Unenägu

Kallima ja kooliealise pojaga oleme kõrges tihedas kuusemetsas ahjuga telgi üles löönud ning kavatseme seal uut aastat vastu võtta. Ilm on vaikne, kuid pakaseta, mahe, lund on palju, ees on muinasjutuline kuivalge uusaasta öö, nagu Munchi maalil Ateneumis. Oleme õnnelikud,

kuid, mis eriti meeldiv, rahulikult õnnelikud, veendumuses, et ees on veel aastakümneid toredat elu.

Tegelikult ei ole me kunagi nõnda kolmekesi metsas ööbinud. Need talvised telgis ööbimised olid veel varasemas nooruses. See pole olnud sportlik, pigem esteetiline üritus. Et see ka natuke jõupingutusi nõudis, ei ole nooruses ärritanud. Pärast sai kroonus õige mitu kuud talvel telgis veedetud, juba mingi esteetikata. Hiljuti lugesin ühest esteetlikust ajakirjast, et need matkajad oma eriliste lauludega olid nõukaaja hipid. Vabas maailmas võisid hipid lausa suurlinna tänavail eksponeerida oma pikki juukseid ja isesuguseid hilpusid, laulda kitarriga oma kauneid laule ja kurameerida. NLiidus aga tuli selleks metsa sõita. Seal sai kanda eksootilisi rõivaid ja soenguid ning laulda romantilisi laule, mis tol ajal raadios pole kunagi kõlanud. Sellest pole siis räägitud, kuid laul, mida ametlikult esitati, oli rüvetatud, seda sai suhu võtta vaid selleks, et pulli teha.

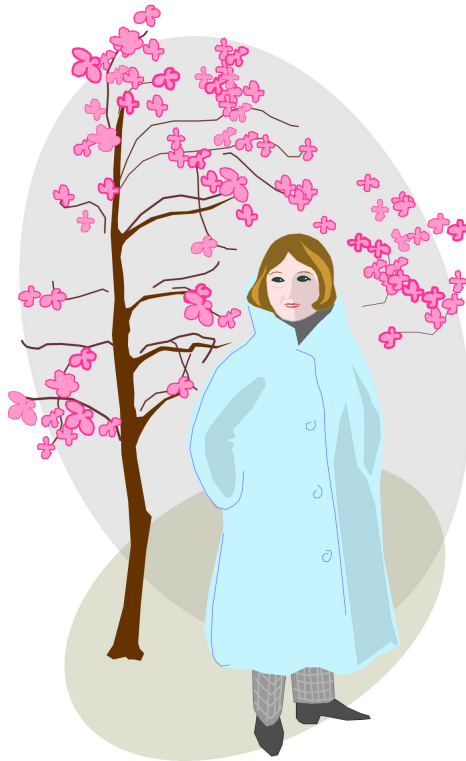
Niisiis, et oleme end metsas mugavasti sisse seadnud. Aga kus me koer on? Tõesti, kuhu ta kadus? Lähen otsima. Näen metsa vahel teisi „hipisid“, küsin, kas nad pole näinud armsat šoti lambakoera. Ei ole kahjuks. Soovin head vanaaasta lõppu ja uue algust. Ruttan tagasi pere juurde.

Näen, et meil on naaber tekkinud – sportlikku tüüpi lühikest kasvu matkamees. Taipan kohe, et sellises seltskonnas on jube igav, et see naaber rikub meil kogu ürituse. Naaber osutub vastikumaks, kui arvata võis – hakkab seletama, et tema kaaslased on tulemas, ja et see siin on nende koht. Vaatame ringi, me ümber on mitu telki tekkinud, kogu mets on juba üsna tihedasti asustatud, nagu Suurtel Kaljudel. Talvise metsa võluva rahu ja vaikuse

asemel hakkab igalt poolt kära kostma. Ei-ei, sellisest festivalist osa võtta me küll ei taha, hakkame telki kokku panema. Ei tea veel, kuhu me lähme, aga siia ei jää! Sellega unenägu lõppebki.

Ärgates taipan, mis kuusemets see oli – me suvila lähedal. Kui viimast korda seal käisime aastal 1989, nägime nõrdimusega, et mets oli maha võetud ja kruntideks jagatud. Ka meie koera nägime siis viimast korda.

18.12.21

* * *

Nooruses, kui mammi, arst, kuulis minult selliseid sõnu, nagu „meie rasedus“ või „meie rinnad“, tegi ta alati märkust, et nii ei räägita, et see on naeruväärne. Ma pole mõistnud siis, miks nii öelda ei või, kui see on tõesti meie rasedus ja tõesti meie rinnad, pole mõistnud, mida siin

häbenema peab, ometigi olin harjunud mammi sõna kuulama.

Aastaid hiljem hakkasin mõistma, et mammi lihtsalt kadestas. Tema esimene mees, minu isa, oli neli aastat temast vanem, vahva jugoslaavia partisan, nagu Kusturica filmist. Sõjast pole olnud siis veel kümmet aastatki läinud, õrnust, hellust, halastust peeti häbiväärseks nõrkuseks. Kummaline maailm, inimesed ei häbene olla toored, jõhkrad, ükskõiksed. Armastust aga häbenevad.

Aastaid hiljem, kui onkogünekoloogia osakonnas ravil olime, ütlesin ma alati „meie operatsioon“, „meie analüüsid“, ja ükski arst, ükski õde ei ole seda naeruväärseks pidanud.

19.12.21

* * *

See oli. Ja mälestus sellest oli. Siis sai kõik uuesti üleelatud. Ja see ka jäi meelde. Ja mälestus sellest ja järgnevatest mälestustest oli juba. Ja kuhu nüüd minna? Sinna tagasi? See on õige vastus, kuid pole ju enam seda kohta. Seda on võimatu mõista! Nagu Remarque kirjutas, kes ütleb, et mõistab, see valetab.

Ja mingitel teistel muljetel kallimata ei ole üldse mõtet.

21.12.21

Kadestus

Koroonaohutusplakat Tallinna sadamas. Hästi minimalistlikus stiilis joonis õpetab kahemeetrilist vahet pidama. Ühel pool on meessoost reisija, ja teisel – piparkoogipaarike, mis teineteisel liigutavalt käest kinni hoiab. Selline pisike sümboolne detail nii suure tähendusega: nad on koos, kõikjal ja alati, ükski koroona ei lahuta neid.

Imelik, miks inimesed tegelikult nii harva teineteise käest kinni hoiavad? Ei raatsi oma tundeid näidata? Käest kinni hoida saab nii mitmel kombel – lapsikult, häbelikult, vallatult, uhkelt, unelevalt... Saab ka kirglikult. Käed on nii tundlikud. Pimedad loevad näpuotsadega raamatuid. Ükski suudlus ei ole nii jutukas, kui kokkupuutuvate kätte suhtlemine. Käepigistus teatab imekergesti kaastundest, andeksandmisest, usaldusest, igatsusest ja veel millestki, millele ei ole nime leitud, ja see miski ongi kõige kallim ja vaimustavam. Ega asjata ei nimetata abielupakkumist käe palumiseks.

23.12.21

Läänemeri detsembris

Meri, mis oskab nii sügavalt ja vaimustavalt sinine olla, on täna kuidagi põhimõtteliselt värvitu, tumehall. Ta pole isegi sünge, lihtsalt jääkülmalt ükskõikne. Lumetuisu lained veerevad üle soolaste vahutavate merelainete. On kaugelt näha, et elu sellises keskkonnas on täiesti võimatu.

Hallil merel tekkivad tumedad vööndid – lumepilvede varjud. Selgub, et ka valgus on olemas selles maailmas.

Ahtri taga hakkab meri koketselt rohekaks tõmbuma – et milleks sellised äärmuslikud arvamused – jääkülvalt ükskõikne ja elukõlbmatu?.. Kui oled ise masendatud meeleolus, ära teisi selle pärast laima.

Seejärel terve ülitumedate varjundite vikerkaar hakkab lainetes mänglema. Märkasid? Märkasid? – justkui sosistab Meri. Jah, see ilu pole turistidele, seda hindab vaid tõeline kunstnik. Tahad, teen suhtlemise veel põnevamaks? – Meri õõtsutab vallatult laeva. Tahad, näitan Sulle pudelipõhja? Ja näitabki. Ahtri taga on ehtne roheline pudeliklaas. Prosit! Need tigidad lained pole minult, nad veerevad su hinges. Said aru, rumaluke? Olen su sõber, keegi ei mõista sind paremini. Oled ju hiidlane. Veel üks lonks?

– Aitäh Sulle, Meri! Mässumeelsust, leppimatust peetakse ebaviisakaks, aga Sulle pole tarvis midagi seletada.

– Oli üks selline, tormi laulik. Capril elas, kuid pole suutnud sinna jääda ja lõpetas halvasti. Ometigi lapsed koolis õpivad tema loomingut. Tahad, tõstan igavat liiva põhjast? (muutub kollakaks) Aga Sinu unistuste randa näidata Sulle? Oota, veel tund aega.

Pärast jäi Meri tukkuma, tõmbus üksluiselt tumedaks.

23.12.21 laeval

* * *

Mälestuste kaasavara, mida sai terve elu kogunud, kauaks seda jätkub? Kaheks aastaks, kolmeks, ja ongi kõik kulutatud. Ja siis – kerjama! Kellelt mõistev pilk, kellelt lahke sõna. Mille eest selline saatus? Räägitakse, et see on väga rumal küsimus – mille eest.

25.12.21 Lauttasaarel

* * *

Olen tuul, kes lendab üle maa ja mere ega peatu kuskil, tuul ei saa ju peatuda. Tuul lendab üle oma ja võõra maa, kas tuulel saabki oma maad olla? Tuulele on oma ainult meri. Olete näinud talvist merd? Sinist seal üldse ei ole! Tumeroheline, nagu pudelipõhi. Või pruun, õllepudeli klaas on ju tihti pruun.

25.12.21 Lauttasaarel

Armastuse vooder

Armastus on üks esimesi sõnu, mida inimene teada saab. Kui see äkki teisiti on, on õnnetust lapsest väga kahju.

Kui kaks hinge kokku puutuvad, milline vaimustav üllatus on avastada, et mingit piiri ei olegi, et hinged lahustuvad teineteises nagu kaks vedelikku. Pole tarvis füüsikat ega keemiat õppida, et aru saada: kui kaks hinge on ühte sulanud, neid teineteisest eraldada on väga raske.

Kui Viimsel Päeval hakatakse elavate ja surnute üle kohut mõistma, võtab see aega, võib oma kadunud kallima leida, et hinged ühte sulaksid, ja siis – tehku mis tahes!

Muidugi võib juhtuda, et üks hing vaid kujutab ette, et on teisega ühte sulamas. Aga eks siis too teine hing hoolitseb. et see kestaks igavesti.

Kui hingeline ühtsus saab kinnitust kehalises ühtsuses, on see tohutu rõõm. Kunagi välitöödel hakkasime tulevase kallimaga ühest kausist sööma. Kui keegi oleks küsinud, miks me nii teeme, oleksime vastanud, et üks kauss vähem pesta oleks, aga keegi pole küsinud, hoopis üks teine paar võttis meilt eeskujuga, neist said pärast meie pulmas tunnistajad.

Imetore, kui kehaline ühtsus saab olla seksuaalne. Aga kui ei saa, ei ole armastus selle pärast väiksem ega nõrgem. Nii palju põhjuseid on ilmas, mis kehalist ühtsust välistavad – haigus, kroonu teenistus, vangla karistus... Olgu, olgu, olgu!

Hingeline ja kehaline ühtsus viib meid saatuse ühtsuseni. Siin jõuamegi armastuse voodrini. Kui saatuse ühtsust mingi asjaolu segab, tunneme hirmsat valu. Inimesed, kes mõistavad, mis on armastus, teavad seda valu, kannavad hingel selle arme ja kaugelt tunnevad ära teineteist.

Jälle ja jälle teen juttu armastusest, sest ilma selleta on võimatu elu taluda – ühtegi inimest, ühtegi rahvast. Kui külma pilguga ringi vaadata, on elu üks rumal ja tühine nali, nagu Lermontov väitis. Armastuseta lood on võimatult igavad.

26.12.21

Sõbranna tütar

Jõulu ja Uusaasta vahel saadan sõbrannale Saksamaale *Whatsappis* tänuavalduse Regula Mühlemanni soovitatud kontserdi eest. Saan vastu pildi, kuidas näeb välja sõbranna aed talvel. “*Ist das Narnia?*” – küsin sõbrannalt. Siis saan pildi, kus sõbranna tütar on päkapiku mütsis. “*Schön!*” – kiidan ma pilti. Sõbranna sattub hoogu ja saadab foto, kus tema täiskasvanud lapsed istuvad peolauas veel ühe mulle tundmatu külalisega. “*Freund?*” – pärin külalise kohta. Jah, on tõesti tema, too tütre sõber, itaalia päritoluga, endine ülemus, kellega nad hiljuti Pariisis käisid. Milline rõõm! No kui ta juba jõuludeks Berliinist külla tuli, siis peaks tõesti tõsised kavatsused olema. Issand, kui kaua tuli seda oodata, vähemalt 20 aastat!

Umbes 20-aastasena saatis sõbranna tütre Peterburi suvitama, kus tütar elas tuttavate juures, meile aga tuli külla moldova poisiga, kellesse ta Peterburis armus. Poiss oli lõunamaiselt ilus, õppis Peterburis juurat või majandust – mida tol ajal õpiti. Küsisime oma poja ja ta sõprade käest, kas sellisele võib me kaunitari, sõbranna tütart usaldada. Saime negatiivse vastuse.

Tüdruk aga oli väga tõsiselt armunud. Viisa tal oli lõppemas, tahtis Soomes käia, et seal Vene konsulaadis uut viisat saada ja oma kallimaga veel koos olla. Tundsime vastutust ja hakkasime tegutsema. Otsin tüdrukule luba küsimata oma rahaga pileti Leipzigi, kus ta elas. Tüdruk tahtis solvuda, kuid taipas, et Saksamaa pole kuigi kaugel, ja kallim saab talle varsti järgi tulla.

Poeg sõpradega tuli tüdrukut jaama saatma. Ma vist unustasin seletada, et tüdruk oli imekena – graatsiline,

suurte pruunide silmadega ja pikkade heledate juustega. Oleme Saksamaal käinud ja teame täpselt, et sõbranna tütar on Saksamaa kaunim preili. Loomulikult väga hästi kasvatatud, uhke saksa preili. Poisid süütasid välgumihklid, nagu seda rokk-kontsertidel tehakse, ja lehvitasid vaguniakna ees. Tüdruku kallimat pole nendega millegi pärast olnud. Kahjuks oli meil õigus, see väike katsumus osutus talle liiga raskeks. Ta tuli Saksamaale külla alles mitu aastat hiljem, siis kui enam pole oodatud.

Ei ole saanud peigmeest moldova poisist. Ja ka mingit uut kallimat ei ole tekkinud. Nii see kestis 20 aastat järjest. Mõistate nüüd, milline rõõm oli, kui tekkis lootus, et me kaunitar ei jää ikka üksi? Tal on ülikooliharidus, *PhD* teaduslik auaste, kõrge ametikoht, kuid milleks see kõik, kui üksi oled?

Jäi meelde, kuidas poeg lapsepõlvesõbrannana tüdrukut õhku tõstis, ja kuidas too rõõmust kilkas. Nii liigutav, kui noored ei pea vastastikku sümpaatiat varjama. Aga moldova poisi kohta oli pojal sõpradega täiesti õige arvamus – pole olnud too noormess väärt seda saatuse naeratust, mis talle osaks sai.

28.12.21 Lauttasaarel

* * *

Noored kahekesi lahe jääl.
Loodame, et neile meelde jääb –
avaruses, külma tuule käes
sammuvad nad vaikselt käsikäes,
ja ei ole miskit tähtsamat kui hetk,
veidi kergemeelne pühapäevaretk.

28.12.21 Lauttasaarel

* * *

... üllatuseks oli, et lapsed, poeg miniaga, omavahel vaidlevad, koguni tülitsevad. Ei oska ette kujutada sellist tõde, mille pärast oma kallimaga tülitseda tasuks.

30.12.21 Lauttasaarel

Kool ja kirjandus

Kuulge! Mul tuli meelde. Meil oli kallimaga no mitte just tüli, aga tähelepanuväärne lahkeli igatahes. Jutustasin kallimale, et kunagi koolis kirjanduse tunnis kiitsin ma, et mulle meeldib Elleen “Sõjast ja rahust”, kes on teadagi negatiivne kangelanna, ometigi pealinna kõrgema seltskonna särav daam ja ilmekas isiksus. Tema mees aga; kes positiivne kangelane oli ja kes, vaeseke, Elleeni kontsa all kannatas, pole olnud parema kohtlemise väärt. Mulle vedas, mul oli õpetaja, kes oskas hinnata, kui õpilasel on oma arvamus, olgugi et ootamatu. Tol ajal oli see harulduseks. Mu koolikirjandid olid tegelikult kirjavahetuseks õpetajaga, kes kirjutas mulle pikad avameelsed vastused. Kirjanduse õpikut ei ole ma üldse kordagi avanud, lugesin huviga teoseid, enne kui neid õppima hakati.

Selle peale ütles mu kallim, et tema koolist oleks mind selliste isetegevuslike etteastumiste eest jalamait välja visatud. Nende kirjanduse õpetaja oli kuulus oma ranguse poolest ja esindas täiesti vastupidist koolkonda. Oma õpilastele kuulutas ta avalikult: Teie arvamus kedagi ei huvita, peate teadma peast, mida kirjandusliku kriitika klassikud teosest oma artiklites kirjutasid. Samal ajal oli õpetaja väga entusiastlik – korraldas lastele mitmepäevase

ekskursiooni Puškini mõisasse, soovitas neile moodsat kaasaegset kirjandust ja uusi teatrilavastusi, need olid parajasti Suure Draamateatri parimad aastad. Nii et see pole olnud lihtsalt koolitus, vaid teadlik esteetilise maitse kasvatamine. Pealegi oli õpetaja kaunitar, saksa päritolu hea kasvuga ja sirge seljaga uhke lokkis blond, kohtasime teda kord linna peal.

Teadsin, et too kaunitar jättis mu kallima hinge üsna sügava jälje, kallim pole armastanud oma nõudlikku ja karmi õpetajat, kes oli neil ka klassijuhatajaks, kuid austas teda siiralt. Nii et ma pole vastu vaielnud.

10.2.22

* * *

Mõtlesin, pääsen kord laevale,
mis viib mind kaugele-kaugele.
Võtan ma baarist siis kangemat,
libisen sõnatult langema
sügavikku, kus alati
kangemat meelsasti kallati,
sügavikku, kus ootavad,
kohtumist suuda sa loota vaid.
See Maracoti sügavik
on salakavalalt inimlik.
Langeda, langeda, langeda,
nii, nagu nooruses lauldud sai,
põhjatu mälu sügavikku,
igatsuse igavikku.

3.1.22 laeval

Elu pärast

Hiljuti nägin sellise kahemõttelise pealkirjaga plakateid bussipeatustes. Need pidid noori terveid inimesi meelitama registreeruma organite doonoriteks. Kuna ise ma ei ole enam noor ega terve, on loo pealkirjal teine tähendus – elu peale kallima kaotamist, mis on kõige suurem õnnetus, mis inimesega juhtuda võib. Teate ju õnne valemit – nad elasid kaua ja rõõmsalt ning surid ühel ja samal päeval. Kui oleksin ise saatust korrigeerinud vastavalt valemile, poleks kallim seda andestanud. See oleks me laste armastuse reetmine. Nii algaski see elu teesklemine, mis kestab juba kolm aastat.

Poeg, kes perega Helsingis elab, arvas, et peab nüüd mind oma juurde võtma (elasime kallimaga viimasel ajal Peterburis kahekesi). Kunagi katsusin Soomes tööd

leida vastavalt oma erialale, tegin 4 katset, millest jäi veendumus, et see on täiesti võimatu. Tuli pojale öelda, et nende ülalpidamisele ei ole ma valmis tulema. Seda pole hakanud kuidugi seletama, et nad niigi ei tule oma elamisega toime, pangalaenuid muudkui kasvavad. Peterburi töökohast loobusin juba paar aastat tagasi, sest liiga palju aega tuli haiglas veeta. Ja veel rohkem, kui meid pole enam haiglasse võetud.

Tühjaks jäänud kolmetoalist korterit Peterburi südalinnas, peatänavast teine maja, otsustasime üürile anda. Ärimehena taipas poeg kohe, et seda on mõistlikum teha ööpäeviti – turistidele, kuid selleks oli tarvis korteris kaasaegne remont teha. Suvila oli kallima haiguse ajal maha müüdnud, mööblit ja raamatuid, mida oli korteris tohutult, pole olnud kuhu viia. Poeg leidis sellise lahenduse, et paneme toad lihtsalt lukku, remonti teeme ainult esikus, köögis, WCs ja vannitoas. Esik ja köök olid nii suured, laekõrgusega 3,90, et sinna sai teha täiesti viisaka hotellinumbriga neljale inimesele – kahe lapsega paarile.

Kaasaegsest remondist jäi üsna sügav mulje. Seda peab tõeti oma silmaga nägema, sest 20. sajandi inimene poleks suutnud ette kujutada, et kõigile seintele ja laele püstitakse alumiiniumist võre, mille külge kinnitatakse kartong, ja kõik see laseri järgi, millimeetrilise täpsusega. Vahepeal meenutas korter orbiidil ehitatud kosmosejaama. Kui jagasin oma muljet ehitajatega, ütlesid nad rahulolevalt, et jah, võiksid ka orbiidil tegutseda, kui tarvis. Kartongplaadid krohviti ideaalselt siledaks ja värviti valgeks. Pakuti varjundit valida. Valisin roheka, et oleks, nagu Peterburi valge öö. 20. sajandi inimesele poleks see kõik kunagi pähe tulnud – miks peavad 18.

sajandi seinad ideaalselt siledad olema? kuid 21. sajandi noorele pidi see silmarõõmu tooma.

Kui kõik valmis sai – teine korrus ilmatu laia magamiskohaga, triipkardinad, uute raamidega aknad, IKEAst riidekapi, mille ise kokku kruvisin, tekkis üks unistus – et tuleb kusagilt kaugelt maalt üks ilus noorpaar, ja neile siin nii meeldib, et muudkui pikutavad, küll all, küll üleval, vahepeal vulistavad mugavas dušikabiinis, tellivad pitsat lähimast restoranist, ja nii hea on neil olla siin, et ei lähe nad ei Ermitaaži ega Mariinski teatrisse – ei raatsi lihtsalt ühekski tunniks jätta seda paradiisi, mille nad leidsid.

Nii siis, et tarvis vaid eest ära minna, plats vabaks teha. Õnneks oli mul nõuniku töökoht Tallinnas. Sõbralt sain väga soodsa hinnaga üürida korterit, kust võib jalgsi Tartu maanteel tööle käia.

Võiks öelda, et mu eluaegne unistus läks täide – kolisin Eestisse, kuid see oli tegelikult saatuse toores nali. Teate, on selliseid nalju, mis on justkui nii teravmeelsed, et võimatu pidada. Nii sattusingi Eestisse vaid siis, kui aru sain, et kallim on mu kodu ja kodumaa ega saa mul olla teist. Meie peres ei juhtu see mitte esimest korda. Tädi Betty tuli Leningradist tagasi Hiiumaale, kui tema tütar Helga oli 14-aastaselt blokaadis surnud (Helga isast ei ole abikaasat saanud, ta oli mingi tähtis tegelane). Helga oli kõigi aegade armsaim ja ilusaim tütarlaps. Ilmselt igatses tädi Betty Hiiumaad taga Leningradis elades, iga hiidlane armastab ja igatseb oma kodu, kuid kõige jubedamas unenäoski poleks suutnud ta ette kujutada saatust, mis teda ootas.

Saatuse sadistlik teravmeelsus loomulikult pole piirdunud sellega, mida ta seni korda saatis. Niipea, kui

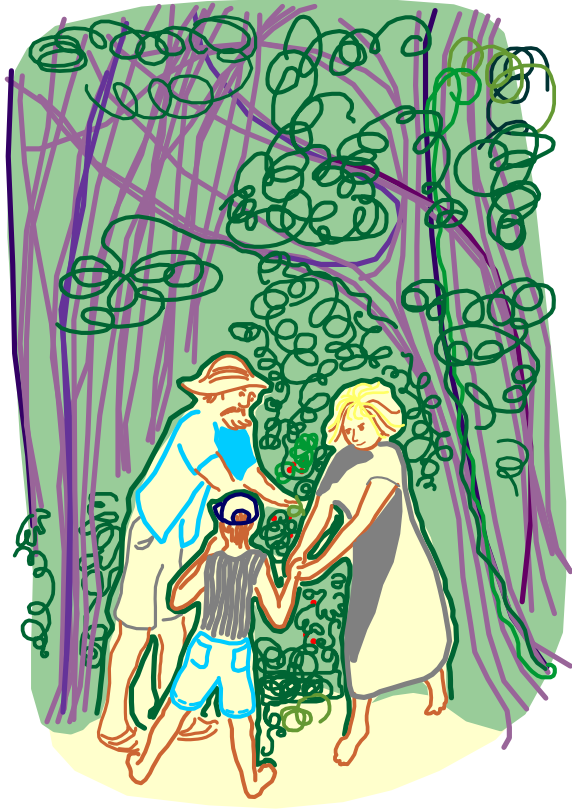
Peterburi korterist eest ära tulin, algas koroona. Mingitest turistidest pole olnud enam juttugi. Me ise pole saanud Peterburis käia – seal ei tunnistata ju meie vaksineerimistõendeid. Pealegi arenes hoogsalt vene poliitiline olukord nii, et ükski normaalne inimene sinna enam ei sõida, kui ta ei taha salakuulajana vene vangi sattuda. Kuulake uudiseid – iga päev küll läti, küll moldova salakuulaja võetakse kinni. Ja kuidas vene vanglates piinatakse – see on omaette õudukas.

Koroona ajal saatuse sadistlik iseloom torkas eriti silma. Nii ahvatlev oleks koroonaasse surra – täiesti loomulikult, ei mingit reetmist ega mahajätmist, aga kus seda! Surevad vaid need, kes elust rõõmu tunnevad.

Saage palun õigesti aru, see ei tähenda sugugi, et usun surmkindlalt kohtumisse, lihtsalt ihkan saatuseühtsust, mis on hinge- ja kehäuhtsusest suurem.

Kahjuks ka see pole olnud viimane saatuse sadistlik nali, kui ta õnnetu inimese elama jätab. 2021. aasta jaanuaris suri koroonaasse minu lapsepõlve sõbranna, väga andekas kunstnik, kellega olime tihedas kirjavahetuses. Võimatu uskuda, et see oli juhuslik – kõigist mu sõpradest ja tuttavatest sai valitud just kõige lähedasem, kellega suhtlesime täiesti avameelselt, nagu lastena olime harjunud, hoolimata sellest, millist muljet see võiks jätta. Sõbranna vähima kõhkluseta laskus koos minuga varjude maailma, kus ma oma Eurydiket otsisin, tõi pealegi sinna valgust kaasa, nagu Sara Teasdale'i luuletuses “Lamp”.

5.1.22

Unenägu

Pole ammu kallimat unes näinud, ja see masendab koledasti. Igatsus, mis kestab peaaegu kolm aastat, on vist juba mind muutnud, ja selle pärast ei anta meile enam kohtumisi.

Tegin eile kolmanda koroonasüsti, õhtul rääkisin *Whatsapis* pojaga. Poeg oli halvas tujus, sest temal ei ole vaksineerimist krooniliste haiguste tõttu, aga haigekassa puudub (poeg elab Helsingis ja on äriees). Ka uudised

tuju ei tõsta, kuulsime parajasti vene vägede saabumisest Kasahstani.

Sellisel ebameeldival taustal näen äkki unes, et läheb täide unistus, millega elasime omal ajal aastakümneid – leidsime võimaluse korterit vahetada. Meile kolib üks noor pere kahe tütrega. Oleme neist palju vanemad, aga püüame sõpradeks saada, et nad mitte ümber ei mõtle. Korterist, kus me nii õnnelikud olime, välja sõita on kole kahju, aga nii me lahendame mingid perekondlikud probleemid. Uued tuttavad tulid külla korterit vaatama. Kui paneks õige supi ja prae kokku, siis tuleb välja guljašš-supp, nagu sõime kunagi restoranis Karl ja Friedrich, - pakub kallim. Meie poiss sellist toitu ilmselt ei söö, aga olgu, teeme, peaasi, et külalistele maitseb.

Uute tuttavate pereisa on helilooja. Ja minul oli kunagi üks muusikapala komponeeritud. Kui võtaksin selle oma sümfooniasse teiseks osaks? – küsib uus sõber. – Võta aga võta, kui meeldib, - vastan mina. Ise mõtlen, et see tuleb veel hullem sodi, kui guljašš-supp.

Siis sõidame uute sõpradega metsa jalutama. Neil on suur auto, me mahume kuuekesi sisse. Metsas ütlevad nad meile, et tahaksid autosse jääda, et kas me ei jaluta natuke nende tüdrukutega? - Jah, muidugi jalutame, heameelega! Kõnnime mööda metsateed kaljusel oja kaldal. Männimets on väga ilus, ilm on suvine. Kui heidaks natuke puhkama, nagu oleme seda kunagi Lapimaal marsruutides teinud? – küsib kallim. See oleks imetore, aga tüdrukud eksivad ju metsa, kui tukkuma jääme, kus me neid pärast otsime?

Nii lõppebki see unenägu.

8.1.22

Unenägu

Näen unes, et juhtub see, millest pole osanud ega julgenud unistada – kallim tuleb koju tagasi. Astub uksest sisse, ja kohe on see hoopis teine kodu – meeoluga, ootamatute huvide- ja mõtetega. Kallim kallistab esikus me täiskasvanud poega ja heidab minule uudishimuliku ja vallatu pilgu. „Noh, kas ootasid mind? Igatsesid mind? Kuidas sa seda nüüd näitad?“ - küsib see pilk. Samas saan armsa naeratuse. „Mitte midagi pole tarvis näidata, oleme ju meie!“ – ütleb see naeratus. Tõesti, oleme meie. Isegi kallistamist esikus pole vaja, kui magama heidame, küll siis kallistame, oleme ju meie.

Kallim läheb vannituppa. Oleksin temale järgnenud, et aidata riidest lahti võtta ja duši all pesta, kuivataksin kallimat suure froteelinaga, kuid laste nähes me nii ei käitu, oleme ju meie, oleme oma laste vanemad.

Kallim kaob vannitoa ukse taha, mina aga tunnen teravalt, et kallim on terve maailm – oma uhkete sõbrannadega, oma põneva tööga, oma huvide-, meeleolude- ja mälestustega. See maailm on alati avatud mu ees, kallim teeb mind tuttavaks sõbrannade- ja sõpradega, arutab oma töö ülesandeid, tihti otsime seltsis lahendusi, heldelt jagab kallim minuga oma mõtteid ja unistusi, aga see kaunis maailm on ääretu, kogu elu ma uurin ja õpin seda, kuid muudkui avastan uusi ja uusi meeldivaid üllatusi.

Siis toimub unenäos mingi piltide vahetus, unes ärkan ma äkki ja kohkun, keegi lamab mu kõrval. „See olen ju mina, mina. Unustasid? Kõik on korras. Oleme jälle koos,“ – rahustab mind kallim.

Me maine elu jätkub täies ulatuses – tööga ja reisidega. Isegi kui ei näe teineteist hetkel, on see hoopis teine elu, täis võrratut rõõmu ja lootust. Olen mingil ametireisil Soomes ja ruttan tagasi kallima juurde. Kallim ootab mind Lauttasaarel me laste juures. Autot mul ei ole, bussid käivad harva, püüan sõita kallima poole rulllauaga. Ei, liiga kaugel olen! Kauplen ennast ekskursioonibussile, noor bussijuht heameelega teenib natuke palgalisa, aga tont võtku, nad sõidavad hoopis Turusse! Tulen maha sellelt bussilt arusaamatus kohas, kus ei tea isegi õiget suunda. Sattun mingisse vanasse mõisasse uhke aiaga. Sammun kitsal rajal õitsevate roosipõõsaste vahel, kiirustades oletatava bussipeatuse poole. Aednik heidab

minule mõistva pilgu. Kõik lausa kipitab sees, kallim ootab mind, kahju on igast hetkest...

Ärkan, nüüd juba päriselt. See on siis reaalsus – võõras korter, talvine vihm pimedas akna taga ja kallima autoportree, mida uniselt tänan muinasjutulise kohtumise eest.

Ka meie poeg nägi seda und. Selgus, et kui nad esikus teineteist kallistasid, küsis poeg, kas emme lasti juba päriselt koju. Ja kallim seletas, et ei, ta saab ainult neljapäeviti kodus käia. Oligi neljapäev, kui poeg seda und nägi.

Jutustasin seda pojaga ühist unenägu oma saatuskaaslastele. Te ei kujuta ette, kuidas nad juubeldasid! Tähendab, on see võimalik, tähendab, ka nemad saavad loota. Siis tekkiski raamatu pealkiri “Uudised Udumäelt”.

13.1.22

* * *

Inimene on lõpmatu maailm,
eriti, kui see on sinu kallim.
Uurida ja avastada rõõmsalt
seda võluvast maailmast võid sa,
tema mälestusi, sõpru, head maitset,
leida kodu, kodumaad ja kaitset
kõigi kurvastuste eest siin ilmas...
Ma ei nuta, lihtsalt prügi silmas.

22.2.22

* * *

Armastus on suurim maailma ime ja suurim saladus. Lugu, mis pole armastusest, on nii igav, et ei kujuta ette, kuidas saab seda üldse lugeda. Ja selle pärast jälle ja jälle mõtiskleme selle mõistatuse kallal – mis on selles kõige olulisem, kõige tähtsam. Kõige tähtsam on vist see, et kahel inimesel on ühine rõõm ja ühine mure. Nad võivad teineteisest väga kaugel olla, sidevõimalus võib puutuda, aga see ei muuda midagi, süda ikka valutab kallima pärast, veel rohkemgi valutab, kui sidet ei ole.

Hingeline ühtsus tähendab täielikku avameelsust, kuid just kallimat hoiame me kõigist võimalikest kurvastustest ja meelehärmist. Me tõsistest ravimatutest haigustest saab kallim tihti viimasena teada.

Tähtsaks peetakse kehalist ühtsust. See on tõesti suur rõõm või lohutus, kui saad kallima oma kaissu võtta. Ja see ühtsus ei peagi erootiline või esteetiline olema. Kui laps tuleb oma vanemate kaissu ja teda rõõmuga vastu võetakse, see ongi armastus kõige puhtamal kujul, ja seda laps igatseb ja otsib pärast, kui suureks kasvab.

Ühine uinumine ja ühine ärkamine on vist veel suurem ime, kui mõttekaaslase leidmine, sest siin sulab vaikselt kokku alateadvus, see, mida sõnastada oleks peaaegu võimatu.

Viis kaunitari

Tudengipõlvest jäi kallimal neli sõbrannat. Neil on omaette kamp eraldi kursusekaaslastest. Ühendab neid ilmselt see, et kõik viis on kaunitarid. Tõelised kaunitarid, kes ei ole kellegi sarnased ja mõistavad pealegi, et kaunitar on eelkõige isiksus, et suhtlemine kaunitariga peab vaimustama rohkem, kui tema välimus. Kuna tutvusin sõbrannadega viimasel kursusel, et ma neid liiga idealiseerima ei hakka, seletas mulle kallim, et ega nad pole alati nii hea kasvatusena olnud, et esimesel kursusel olid üsnagi metsikud. Kõik neli 17-aastaselt, nagu d'Artagnan, jätsid oma kodud Ukrainas, Kaukaasias ja Kasahstanis. Järgnevad sündmused näitasid, et ka kogu Nõuka Liidu jätsid tüdrukud meelsasti selja taha, mitte ainult oma provintslilikud linnakesed – üks abiellus sakslasega, teine peaaegu abiellus tsehhilasega, kolmas

abiellus juudiga ja elab nüüd Iisraelis. Kõik tüdrukud kambas on väga andekad. See, kes saksamaale sõitis, on nüüd ehtne sakslanna, vaatamata gruusiapärasele välimusele. See, kes Iisraelis elab, valdab ivriiti paremini, kui paljud juudid. Kolm viiest on teadusliku kraadiga. Kaks ülejäänud oleksid ka võinud seda saavutada, kuid ühest sai üsna edukas ärileedi, teine aga oli nii andekas armastuses, et sinna oli raske midagi lisada, temast lausa õhkus sellist Carmenit vaimus armastust. Saage palun õieti aru, sõbranna oleks heameelega valinud ühte ainukest armastust igaveseks ajaks, kes siis ei taha nii toredat asja? Aga millegi pärast ei ole tal seda antud. Tema mees, kui haiglaravil oli, armus meditsiiniõesse. Sõbranna oleks seda andestanud, on ju nii selge, et tunned ennast kole kehvasti, ja äkki ilmub palatisse valges kitlis taevaingel... Aga mees pole tahtnud leitud inglise kuidagi lahkuda. Ta suri varsti.

Ometigi olid kõik sõbrannad head ustavad ja minuga olid nad koketsed täpselt nii palju, kui üks viisakas sõbranna võib endale lubada.

Kui juba sellest juttu tuli, siis tuleb meelde, kuidas võrdlemisi hiljuti kohtasin juhuslikult seda armastuse jumalannat õhtusel Peterburi peatänaval. Arvasime, et sellist meeldivat sündmust tuleb kuidagi natuke tähistada ning astusime sisse lähimasse baari, kus pooltundi veiniklaasidega veetsime. Ja millest me siis rääkisime? Muidugi filmist "Inglise patsient", mille mõtte oli, et ei ole olemas sellist ohvrit, mida armastuse nimel ei peaks tooma vähimagi kõhkluseta. Kallim näitas mulle kunagi tolle sõbranna fotosid enne meie tutvumist. *Wow*, milline ta oli, ehtne indiaanlasetüdruk!

Tarvis teiste kaunitaride välimusest ka mõned sõnad öelda. Gruusiapärane saksamaalanna on hästi pisike. Kord, kui Leipzigi laadal käisin, ööbisin tema juures. Kallim noomis mind pärast, et käitusin sündsusetult, kuna oma sakslasest mehest oli sõbranna juba lahutatud. Alles siis taipasin, et justkui andsin tõesti pahameeleks põhjust. Sõbranna oli nii väikest kasvu, et alateadlikult pidasin teda täiesti ohutuks naiselikus mõttes (mulle meeldivad hea kasvuga tüdrukud).

Blond ukraina kaunitar, kes juudiga abiellus, on ka lühikest kasvu. Tudengieas oli ta natuke sinisukk, muudkui õppis ning lõpetas tõesti punase diplomiga, ja see juut, tema abikaasa, pole olnud lihtsalt juut, oli lahutatud Moskva professor samast erialast, mida tüdrukud õppisid. Professor ise armus, mingit võrgutamist pole olnud! Kunagi kohtasime neid Haapsalus, kus suvitamas olime, kallim oli pruudi poolt ainuke külaline nende pulmas, nii et mis meid nendega seob, on raske üle lugeda. Praegugi olen kirjavahetuses. Hiljuti saatsin neile sõnumi uueaasta Viini kontserdi puhul, et ennäe, teie sõber on täna dirigeerimas! (Dirigent on tõesti nende sõber, eriti dirigendiproua).

Kaunitar, kellest pole jõudnud veel rääkida, on head kasvu pikkade heledate juustega kõhnavõitu Lääne Ukraina tüdruk. Isa tal oli suure kaevanduse peageoloog, ema – koolidirektor, nii et lausa printsessike. Kallim käis temaga esimesel praktilikal tundras, kus nad ühes telgis elasid, ja nendega juhtusid mitmed seiklused, mida tekitas printsessikese upsakas iseloom. Mainisin juba, et printsessike oli peaaegu tsehhilasega abiellunud. Aga ta oli vahva, too tsehhi aspirant! Et ta eurooplane oli, seda oli lausa kaugelt näha. Inimene-pidu. Ta võis näiteks mitut

tüdrukut korraga kusagil instituudi koridoris tervituseks kallistada, nii et tüdrukud rõõmust kilkasid. Ma ei kujuta ette, et keegi nõuka poiss oleks suutnud käituda nii vabalt, julgelt, lõbusalt ja armsalt samal ajal. Meie pulmas oli ta peokorraldajaks ja tuli oma ülesandega toime suurepäraselt, alustades sellise naljaga, et tegelikult abiellub tema minu kallimaga, kõik eelnev aga oli lihtsalt etendus. Kõige paremini õnnestanud foto, mis kallimast kunagi tehti, on see, kus ta tsehhilase õlgadel ratsutab. Fotol ei ole seda ratsutamist näha, aga kallim seletas, miks tal selline taevalik ilme on. Kerge ette kujutada, kui võrd armunud me sõbranna oli. Ta polegi abiellunud siia maani. Tsehhilane tõi temale kutse Prahasse, aga sõbranna rebis selle tükkideks ja puhkes nutma. Seda draamat nägime me oma silmadega. Tagasi vaadates peab tunnistama, et sõbrannal oli vist ikka õigus, kui ta sellest justkui ahvatlevast pakkumisest loobus. Oma esimese naise jättis tsehhi sõber veel enne seda, kui Mäeinstituuti õppima tuli, teise naise tõi Leningradist Prahasse ja lõpuks lahutus ka sellega. Ja oli veel kolmas, kes sai ka maha jäätud. Nii et natuke Sinihabe on me lõbus sõber.

Selles veetlevas kambas, kujutage ette, puudub liider. Selle poolest erineb kamp teistest kursusekaaslastest, kes koondusid tunnustatud liidri ümber ja ühendas neid eelkõige nooruslik pummeldamine. Seda praegu kirja pannes hakkab tagantjärele mõtlema ja taipan, et minu kallim on ikkagi selliseks külgetõmbavaks keskuseks. Kuigi tüdrukud elasid kunagi ühes toas ühiselamus, ega nad omavahel ei suhtlegi nii palju kui meiega.

19.1.22

* * *

Titanicu pardal
kes õnnetust kardab?
Kes õnnetust usub?
Tõenäoliselt musu
saan veetlevalt preililt,
sain tuttavaks eile...

21.1.22

Hingerahu

Ükskõik mida seltsis teete –
sina ja sinu kallim,
kas jalutate või sööte,
või käsil on mingi töö,
on see nii armas ja veetlev,
kas olete viisakalt riides
või hoopis uhkesti paljad,
kas ajate põnevad juttu
või vaikite käsikäes,
kõige kadestusväärsem
on võrratu hingerahu,
mida naudite ühes
tekkinud lummuse väes.
Sest kui on sinuga kallim,
kõik muu nii tühiseks muutub
ja natuke naeruväärseks,
et muigad ja tõstad kulmu –
milline ilm ja vanus,
ja sotsiaalne staatus,
milline aastaag –
ei higista ega külmu.

22.1.22

* * *

Kui su kallim, su mees teistele daamidele komplimente teeb, on see tegelikult väga meeldiv, et ta oskab sarmikust hinnata, kuid selles võitluses tuled sa jälle ja jälle võitjaks. Teine kord lausa ise koolitad teda, et oskaks tähele panna mõnda eriti andekat koketsuse võtet,

23.1.22

Kallimaga paradiisis

Olla kallimaga alasti,
nagu paradiisi maalil –
seda igatseme alati,
see on hoopis teine maailm.

Maailm kus ei ole piinlikkust,
kus me midagi ei häbene,
on meil sihukene kiindumus,
aastatega see ei vähene.

Kas Matisse'i "Tants" on lõbus?
Aga miks siis äkki nukrust
tundsime me lausa kõhus?
Miks nii kurvalt süda tuksus?

Seda seletada võimatu,
ega ole tarvis seletust,
paradiisi janu võitmatu
teeb meid tihti päris keeletuks.

Paradiisi ilu innustab,
rõõm ei suuda hinge mahtuda,
saame lennata me linnuna
ega taha sealt lahkuda.

Saame mängida me saarmana,
võime sukelduda lainetes,
miski pole selle sarnane
meie tegemistes maisetes.

Sügav hingerahu vaimustab,
mured ununevad sootuks.
Kallim, selline on ainus ta,
usk ja armastus ja lootus.

24.1.22

30 aastat Peterburi Eesti Kultuuriseltsi

Peterburi Eesti Selts,
oled ahvatlevas eas,
Sinu sõpradele veab
olla Sinu sõber, eks?

Iga unistaja siin
leiab siirast vastukaja,
paremat ei ole vaja,
muidu unistus on piin.

Peterburi – uhke koht,
olla osa tema särast
meid ei tüüta mitte ära,
kuigi varitseb siin oht

juhuslikult nälga surra,
kogemata vangis minna,
armastame seda linna,
kuri saatust meid ei murra.

Loodame, et meidki ta
armastab või lugu peab
vähemalt, või kes see teab?
Katsu saatust muuta sa!

Jaanuar 2022

* * *

Vaata, selles aknas
täna on nii pime,
kus me elu algas,
kaunis nagu ime.

Kardinate tagant
keegi ei piilu,
keegi ei jaga
meile tordiviilu.

Keegi ei kõnni
vaikselt Stroomi rannas,
enam seda õnne
saatus meil ei anna.

Unustanud meid on
ilmselt Rocca-al-Mare,
justkui oleks leida
ilusamaid paare.

25.1.22

* * *

Teate, mis veel on armastus? Armastus on õigus ja kohustus oma kallimat noomida, koguni sõimata teine kord. Pidev tugev südamevalu kallima pärast annab sellise õiguse. Selle peale ütleb kallim: „Anna andeks palun... Mul on nii kahju, et sind muretsema panin...“ Aga kallima süda vaikselt juubeldab, sest ta sai tõelise, valusa, võrratu armutunnistuse.

26.1.22

Millal?

Millisest hetkest tulevane kallim ei ole enam tulevane, vaid on too ainuke, keda ootasid kogu eelmist elu? Kas pole põnev küsimus?

Tulevase kallimaga teadsime juba, et sõidame koos välitöödele Lapimaale, kui hüdrokeoloogid tulid eksamile geofüüsika kateedrile. Hüdrokeoloogid olid enamasti tüdrukud. Millegi pärast arvatakse, et see eriala tüdrukutele sobib. Nad pole olnud lihtsalt tüdrukud, vaid uhked kaunitarid, seepärast vaikselt imetlesin neid eemalt. Ja siis kinkis tulevane kallim mulle naeratuse, no lausa, nagu kuulsas Bloki luuletuses, et püüa! Püüdsingi tänulikult.

Tulevane kallim jagas minuga heldelt õnnestunud eksami rõõmu. Edu oli tõesti hiilgav, sest ainult tulevasel kallimal oli geofüüsikaliste tööde kogemusi. Esimesel praktikal käis ta tundras vertikaalseid elektrilisi sondeerimisi tegemas, oli arvutajaks, kes lükatiga pinge vooluga jagab ning korrutab koefitsiendiga, mis sõltub elektrodide vahemaast. Need koefitsiendid on vist kallimal praegugi meeles. Taipasite juba, et tulemuseks on kivimite eritakistus. Mida suurem on elektrodide vahemaa, seda sügavale ulatub sondeerimine. Eritakistust peab kohe logaritmilisele diagrammile kandma, kontrollides, kas tuleb välja ilus kõver. Tegevus on natuke pikantne, kuna too kõver meenutab kangesti kaunist naise rinda.

Kuid naeratuse kinkimine ei tähenda ju midagi, eks ole? Ehk ainult nii palju, et tegemist on viisaka preiliga.

Teisel uuringualal nimega Runnijoki sattusime me erinevatesse laagritesse, mille vahel oli umbes viis

kilomeetrit. Meil tulevase kallimaga oli see diplomieelne praktika, ja oma laagris olin ma ülemuseks. Igal õhtul, kuigi käisin marsruutides, nagu me kaaslased, leidsin ma põhjuse teise laagrisse minna justkui selleks, et kõrgema ülemusega, kes meist paar aastat vanem oli, nõu pidada. Tulevane kallim tavaliselt puhkas juba telgis, kust kostis vahest tema hää, ja ma pole saanud aru, kas ta naerab või nutab. Teadsin eelmisest uuringualast, et tulevase kallima isa on haige, et tüdrukul on oma mure. Leidsin põhjuse telki sisse astuda – noppisin metsas peotäie vaarikaid. Veendusin, et tulevane kallim ei nutsa, ja läksin jälle oma teed.

Ühel õhtul ruttan, nagu ikka, teise laagri poole ja äkki taipan, et tulevane kallim ei olegi enam tulevane. Mul oli mitu head sõbrannat. Sõbrannad olid nii kenad ja armsad, et teine kord kaalutlesin, kas tahaks kellegagi neist elu lõpuni jääda. Ja kohe tekkis kõhklus, kas tüdruk, kellest mõtlen, on ikka tõesti see, keda ootasin ja kellest unistasin. Unistasin loomulikult sellisest elukaaslasest, kes mõistab mind ehk koguni paremini kui ma ise. Nüüd aga metsarajal peaaegu joostes tundsin äkki, et ei ole enam mingit kõhklust. Sellisest kallimast poleks osanud kunagi unistada. Ei ole teadnud temast kuigi palju, aga aimasin, aimasin, imekombel veendusin, et leidsin.

Palusin ülemust, et laseks kallima minu laagrisse, seletades, et mul on diplomitöös geoloogi abi tarvis. Ja ülemus andiski sellise korralduse. Jäi meelde, et kui kallimaga minu laagri poole sammusime, jooksis äkki rebane meil üle tee nii et astus kallimale jala peale. Elasime seal Runnijõel üldsegi loomade keskel. Peale rebase olid me naabriteks kährikkoer, põder ja noor karu.

Õnneks pole olnud seltskonnas ühtegi jahimeest, elasime oma naabritega nagu võrdsed võrdsetega.

See naabrus mõjutas meid ilmselt, tegi me käitumise muinasjutuliselt loomulikuks. Linnaelus keegi ei kutsu ju sõbrannat, kui hea sõbranna see ka ei oleks, oma kaissu puhkama, sest mõlemad hakkaksid kohe mõtlema, et mida see õige peaks tähendama? Aga mägedes või kaljudel magavad poisid ja tüdrukud alati kõrvuti (tegelikult just selleks sõidetaksegi mägedesse), ning see tähendab vaid armsat mängu, et hetkel on see poiss selle tüdruku, vabandust, selle preili rüütel, päästja ja kaitsja, kui midagi peaks juhtuma. Põnev on ju ette kujutada, et midagi võib äkki juhtuda. Ma ei suuda meelde tuletada, kuidas me hakkasime marsruutides pisikesi uinakuid teineteise kaisus korraldama. Mäeinstituudi tudengitele pole olnud tarvis seda õpetada, ja see ei tähenda ju midagi, lihtsalt ühe preili ja tema rüütli süütut ja armsat mängu. Kuivõrd meeldiv see mäng võib olla, ei pea vist seletama.

Ja millal siis kallimal oli see hetk, mis me elu muutis? See on nii ilus lugu, et tingimata peab jutustama. Andke andeks palun, kui teen seda teist või kolmandat korda. Läksime marsruuti geokeemilisi pinnaseproove koguma. Tuli minna üle jõe, mis oli küll madal, üle säärikute ei ole ulatunud, kuid tugeva vooluga ja kivise põhjaga. Ulatasin kallimale käe, teadsin, et ta pelgab natuke sellist karmi jõge. Ümisesin pealegi Chopini poloneesi, sest sammusime käsikäes nii pidulikult, justkui poloneesi tantsides.

Jõudsime marsruutide algusesse. Neid oli kaks paralleelset – üks mäeharjal, teine mäejalamil soo ääres, mõne saja meetri kaugusel teineteisest. Kallima saatsin

mäeharjale, ise hakkasin soo äärest proove võtma, kuna seal oli rohkem kaevamist läbi turbakihi. Pikliku mäe teises otsas pidime kokku saama.

Mõne aja pärast, olin alles marsruudi keskel, tuleb äkki kallim peaaegu jooksuga ja mitte sealt, kust teda ootas, vaid seljatagant. Ise on kohkunud ja märg. Hakkas vihma tibutama, marsruudis aga piisab väikesest vihmast, et märjaks saada, sest liigud kogu aeg läbi põõsaste. Selgub, et kallim eksis ära metsas, tegi suure ringi, nii et jõekaldale välja jõudis, sai siis aru, kus ta asub, ja ruttas minu juurde. Kahetsen väga, et saatsin ta üksi marsruuti, töötasime ju asustamata alal. Selgus, et orienteerumiskogemusi on kallimal vähevõitu. Peatan proovide kogumise, süütan suure lõke. Seda ma oskan, mädanenud kändudest mõne minutiga ilmatu lõke teha. Kallim võtab riidest lahti, kuivatame lõke kõrval tema jopet ja pükse. Ta on nii õnnelik, et mind leidis! Silmad säravad, huuled naeratavad, kuigi veel natuke värisevad. Pärast, kui sellest juba aastaid möödus, rääkis kallim, et see oligi tema jaoks too saatuslik hetk, kus ta leidis mind mitte ainult metsast vaid selleks et me enam iialgi teineteisest ei lahku.

27.1.22

Palve

Kõigeväeline Jumal, minu vastu ei ole Sa armuline. Olen selle ära teeninud. Mul on tegusid, mida ma südamest kahetsen. Ei palu nende eest andeks, kuna ei suuda ise endal andestada. Ometigi palun Sind, halasta minu pojapoja peale. Ta ei ole mitte kellelgi mitte midagi halba teinud, tean seda täpselt. Ole palun armuline! Aamen.

29.1.22

Isa armulugu

Oma isa eluloo panin juba hiljuti kirja (IR nr 4, 2021). Kordan väga lühidalt: isa sündis Zagrebis aastal 1920 pankuri peres. Sõja algul sai põrandaaluseks vabadusvõitlejaks, hiljem partisaniks. Aastal 1946 tuli Leningradi Sõjameditsiini akadeemiasse õppima, abiellus. Kui Stalin Titoga tülli läksid, mu vanemad lahutusid, kuid Jugoslaaviasse naasta oli juba hilja. Isa jäi teenima väeosa arstina Nõukogude armees. Mõne aja pärast abiellus ta mammi sõbrannaga. Sõbrannad pole pärast elu lõpuni omavahel suhelnud. Kes keda milles süüdistas, ei ole ma püüdnud selgeks teha, pole tundnud huvi.

Aastal 1990, kui isa suremas oli, rääkis ta mulle, et sõja ajal oli meeletult armunud. Mitte kunagi enam ei ole ta midagi säärast kogunud. Normaalses peres oleks selline pihtimus muidugi välistatud, ja isa oleks oma saladuse viisakalt hauda viinud, aga mu vanemad olid ammu lahutatud.

Üksikasju pole isa rääkinud, kuid oli selge, et tema kallim oli täiesti unustamatu. See oli õnnetu armastus. Isa sõitis siis oma suvilasse Aadria mere randa ja veetis seal terve kuu üksinduses. Poleks õige öelda, et sai õnnetusest üle, kuid kohanes kuidagi oma saatusega. Hakkasin siis küsima, et isa, mis su kallimaga juhtus? kas ta saadeti Saksamaale sunnitööle? kas ta sai pommitamisel surma? – Ei, – vastas isa kurvalt, mitte midagi pole juhtunud, sõjaga pole olnud see kuidagi seotud. Rohkem ma pole julgenud siis küsima hakata.

Viimane, mida isa minuga arutas, oli, kas inimene suudab üldse oma saatust kuidagi muuta. See küsimus

vaevab vist eriti neid õnnetuid, keda on aastakümneid lootusetu kodumaa igatsus piinanud.

Mu isa oli kommunist, tõeline, põrandaalune kommunist. Nõukaaegsete partei liikmetega, kes olid lihtsalt karjeristid, pole olnud sel midagi ühist. Isa “karjäär” oli tõesti “hiilgav”: ta lõpetas teenistuse nagu alustaski polguarstina majori auastmes.

Mõtlesin alati, et isa oli Buda Gaetano vaimus prints, kes pole suutnud külmavereliselt pealt vaadata vaeste inimeste kannatusi. Ka arstieriala valis ta, et haigete ja haavatute valu leevendada.

Pealegi olid kommunistid Vastupanu liikumise eesotsas. Oli loomulik et põrandaaluse vabadusvõitlejana sai ka isa kommunistiks.

Nüüd aga, kui seda lugu kirja panen, taipan äkki, et võib olla veel üks väga oluline motivatsioon, ja see peab olema seotud õnnetu armastusega, millest pole julgenud siis rohkem küsida. Nähtavasti oli isa kallim teisest sotsiaalsest kihist ja ütles isale, et kuule, pankuri poeg, oled väga kena poiss, julge ja viisakas, aga ma ei saa sind uskuda. Varsti selgub, et oled kahjuks sunnitud abielluma mõne omasugusega. Mina aga pean jääma siis lihtsalt ilusaks nooruse mälestuseks.

Kas pole loomulik, et inimene, kes neid sõnu oma kallimalt kuuleb, hakkab kommunistiks? Maailm, kus selline kaotus võimalik on, tuleb maani lammutada ning luua uus maailm, kus valitseb võrdsus. Ja armastus.

1.2.22, isa sünnipäeval

(see pilt oli juba ilmunud, kuid siia on seda hädasti vaja)

Kolmas uuringuala

Teil on valikut, võite selle loo vahele jätta. Minul sellist valikut ei ole, jälle ja jälle sorin oma aardelaekas ja ei kujuta ette, mis mind peatada võiks.

Kolmandal uuringualal Lapimaal elasime Nikkeli linnakeses. Ärge ainult hakake meelde tuletama, et see on okupeeritud Soome linn. Kõike me mõistsime ja tundsim, palju te ise oleksite saanud siis 1973. aastal teha?

Selleks ajaks teadsime juba, et oleme teineteise kallimad, kuigi ühtegi sõna sellest ei ole olnud me vahel veel öeldud. Isegi natuke näitasime oma kiindumust –

sõime ühest kausist. Veel oli unustamatu kallima pea pesemine, kui ta valis abiliseks minu, kuigi rühmas oli üks teine tüdruk. Olin uhkusest lõhkemas.

Kolisime sisse linnamaja kolmandale korrusele (maja oli muide ilma veevärgita) ja läksime loomulikult kogu seltskonnaga kõrtsi, oli ju kaks uuringuala selja taha jäänud, ehk suurem osa töömahust tehtud. Ja mis me kallimaga siis tegime? Ühendasime oma taskuraha. Nii on muidugi mugavam, kui ei tekki küsimust, kes maksab, mingit arutust pole sel puhul olnud. Aga tegelikult mis see muud oli kui üks väike abielu harjutus?

Kõrtsi külastamine õnnestus suurepäraselt, kuna üks kaaslastest tuli kitarriga, pealegi olid tal oma laulud, mida me pole kusagil mujal kuulnud. Nii et see oli lausa esinemine kohaliku publiku ees.

Edaspidi aga võttis me tegevus natuke ootamatu kuju. Otsustati, et me kallimaga, olime ju teistest vanemad, peale ülemuse, ei pea enam marsruudis käima, vaid hakkame kogu seltskonnale, kolmeteistkümnele hea isuga noorele, süüa tegema. Konservidest ja seentest olid kõik juba natuke tüdinud, linnas olid aga teised võimalused, vaatamata defitsiidi ajastule. Toit pidi odav ja söödav olema. Linnas töötas üks kulinaaria, kust sai keedetud lehmaudarat. Kui seda sibulaga praadida, tuli välja üsna isuäratav.

Ja kõik see kolmandal korrusel veevärgita. Õhtuks olime kallimaga üsna väsinud. Kui nõud said puhtaks pestud, läksime linna peale jalutama. Sügis oli algamas, taevas mänglesid virmalised. See fantastiline hääletu tulevärk rõhutas õhturahu ja vaikust. Siis avastasimegi, et meile meeldib seltsis vaikida, et see ei tekita vähimatki pinget ega piinlikkust. Kõndisime niklikaagi

rikastuskombinaadini, sõime tühjas kombinaadi sööklas, mis 24h töötab, hapukoorega kohupiima. Välitöödel oli see mingi võimatu luksus.

Kord läks kallim marsruuti hüdrokeemilisi proove koguma, neid oli tema diplomitöö jaoks tarvis. Jäin üksi kokandusega jändama. Kolleegide tulekuks oli õhtusöök valmis ja justkui õnnestus. Ja siis, teate, mis siis juhtus? Kallim kaaslastega astub laia sammuga kööki sisse ja ütleb kõigi kuuldes: „Ah sa, mu armas perenaisuke!“ Vähe sellest, annab mulle põsele valjusti laksti musi. Meie vahel ei ole veel sõnakestki mingitest tunnetest ega ühistest tulevikuplaanidest öeldud, aga kallim esineb, justkui oleksime juba pruut ja peigmees, ning me kihlusest oleks ajalehte kuulutus antud! Sellist ootamatut rõõmuhetke katsu sa unustada!

Oli veel neljas uuringuala, kus elasime kaevanduse asulas ja õhtuti laboris filtreerisime veeproove, see võttis aega, Siis hakkasimegi oma olukorda arutama. Kohe selgus, et tuleb tähtsaid otsuseid teha, ja kuidas me sellega toime tuleme, keegi pole siis veel teadnud. Teineteise leidmise rõõm vaheldus nüüd ärevusega, koguni murega, mis lõppes alles siis, kui kahekesi Rocca-al-Mares jalutasime. Oli sula talv. Nüüd sai jälle mõnusasti vaikida langevate veetilkade saatel. Olime pulmareisil.

29.1.22

* * *

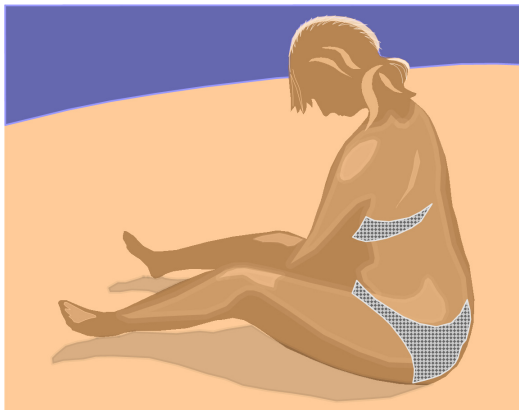
Käevangus kõnnime Keilas
geoloogiast kiriku poole.
See oli justnagu eile,
ei tule lõppu me loole.

Peatust oleks meil vaja,
Sinul on kotsad kõrged.
Kõnnimegi läbi aja
kotsadel, on alles põrgu!

Ja teel on ilmatud lombid,
ja hall on talvine taevast,
ja Sina käevangus kõmbid,
kotsade kõrgus vaevas...

Anna andeks! Sina ei kõmbi,
alati väarikalt liigud,
ja oma värssi tõmbi
tulehakatuseks ma viigu!

3.2.22

Kataloonias puhkust veetmas

Enne esimest Kataloonia külastamist valmistusin natuke – käisin raamatukogus, kus sai vaadata ainukest ilmunud kataloonia keele õpikut. Mõned sõnad jäid meelde kah. Õhtusöögil hotellis sai tünnist veini kallata, nii palju kui süda soovis. Ettekandja, kui nõusid koristama tuli, luges iroonilise pilguga üle tühjendatud karahvinid me laual. Püüdsin kinni selle pilgu ja hakkasin valjusti hääldama: *Un, dos, tres... - Quatra!* – jätkas ettekandja ja kadus, et uut veinikarahvini tuua. Kui püüdsime vastu vaielda, et meile pole rohkem tarvis, ettekandja lausa käratas: Jooge! Olete Kataloonias.

Teine kord olime Kataloonias juba kolmekesi – kallima- ja pojapojaga kuid ilma poisi vanemateta. Preili, kes restorani uktsel kontrollis, kas oleme ikka hotelli külalised, nägi meid kord õhtul keskaegset lossi kõrgel mäenõlval uudistamas – mitte rannas, mitte hotelli ujulas, mitte promenaadil. Lehvitasime teineteisele. Ja kõik. Sellest hetkest olime me „omad“, tundsimme seda pilkudest.

Tükk aega pole aru saanud, mis väikesed kindlused need sellised on me ümber, aga ootamatult leidsime vastuse Don Quijote raamatust, mis meil õhtuseks lugemiseks kaasas oli. Need olid keskaegse rahvamaleva Santa Hermandad tugipunktid piraatide rünnakute tõrjumiseks.

Naastes hotelli restorani, oli seal õhtuti selline mäng, et jooke pidi pealekauba tellima, kuigi söödavad ja joodavat oli iseteeninduses külluses ja suures valikus. Taipasime seda mängu, et pole tarvis tellida sampust ega konjakit, piisab õllest ja fantast. Tellisimegi pudelikese Estrella õlut ja fantat poisile. Ja siis oli sõbralik arusaamine hotelli töötajatega täielik.

Nädalavahetusel ilmusid restorani mingid võõrad tüdrukud, Madridist nähtavasti, kes võtsid iseteenindusest rohkem, kui suutsid ära süüa. Ja mida tegid siis ettekandjad? Nad rutates lipsasid mööda tüdrukute räpasest lauast, et meie lauast ära viia mõni tühjaks jäänud kohvitass.

Õppisime selgeks Kataloonia elektrirongid, piletid olid väga odavad. Jäi meelde, kuidas rongis hääldati meie peatust: *Prokšima parada Šanta Šušanna!* Ka Barcelona metroo õppisime selgeks, kuigi see pole olnud suurem asi, Peterburi metrooga võrreldes. Ja milleks? Et kui Hispaania väljakult mäkke tõustes tuli ette suur kunstimuuseum, ütlesime me: Ei-ei, tulime Katalooniasse ja tahame näha Mirod! (Dalid nägime juba eelmine kord.)

Oma viimasel ööl siin maailmas sonis mu kallim. Kuulsin, et Väike Prints viib teda oma väiksele planeedile. Ja teate, kes neid saatmas oli? – Joan Miro!

3.2.22

Lohutus

Kui su kallim on sügavalt õnnetu,
valusat kaotust taga nutmas,
saad teda lohutada
sõnadeta
vaikse
leinajumalateenistusega.
Hämmastab,
kui tänulikult seda vastu võetakse,
nagu armulaua püha sakramenti.

Ja kui jõuab kätte sinu kord
rasket kaotust üle elada,
vastab kallim sulle samaga.
Jälle hämmastud,
et selline ime võimalik on,
pealtnäha nii lihtne
ja sisemiselt nii müstiliselt mõistatuslik.

Õnnetuses
muutub maailm korraga
sürrealistlikuks kõrbeks,
mis ei lõppe kuskil ja kunagi.
Kui leiad selles kõrbes
teise inimese jalajälje,
laskud põlvili
ja suudled seda jälge.

5.2.22

* * *

Õnnelik armastus teeb uhkeks. Vaadake, vaadake kõik!
See jumalik daam kõnnib meelsasti mu kõrval. Märkasite?
Ta pani oma veetleva käekese mu käevangu. Vaadake,
kuidas ta mulle naeratab, nii armsat naeratust ei ole te veel
näinud. Jajah, te õigesti saite aru, olen selle muinasjutulise
daami ustav rüütel praegu ja igavesti (teen selja hästi
sirgeks).

Ja ometigi on õnnelik armastus alati usaldatud
saladus. Elu suurim saladus.

7.2.22

Unenägu

Päev oli kena – õnnestunud aruande kaitsega, mitme meeldiva kirjaga, kuid õhtu lõpuni pole head tuju siiski jätkunud. Kõik mälestused on juba mitu korda üle lutsutud, valu ja igatsus hakkavad haiglaseks harjumuseks muutuma. Ei tea, kas meile kohtumisi veel antakse, nii ammu pole kallimat unes näinud. Selle ahastusega võtan paljuvõitu napsu. Joobnud häälega palun kallima autoportreelt vabandust ja lähen magama. Itaalia reisist peale võtame me tihti kallimaga chiantit, ka tume õlu meile maitseb, isegi valget viina joome, kui selleks põhjust on, aga ennast purju võtta – see kallimale küll ei meeldi.

Ja siis... Sammume kallimaga piki rohtu kasvanud raudteeharu, kus vahest harva mõni kaubarong liigub või ei liigugi enam. Ma aiman, kust see Stalkeri vaimus pilt tuleb – ämma ja äia aiamaa oli sellise raudteeharu kõrval. Ei saa öelda, et koht väga kaunis oleks, aga meile oli ju tähtis vaid seltsis olla, ükskõik kus.

Tahan kallimale näidata alpinistide telklaagrit. Tähendab, oleme alles üliõpilased. Jõuame kohale hommikul, kui laagris veel magatakse, aga siis märkan äkki, et olen millegi pärast ihualasti. Üks kursusekaaslane sai psühholoogiks ja seletas, et sellel on mingi kindel tähendus, mis läks paraku meelest. Jään telkide varju kükitama ja palun kallimat minu seljakott tuua, seletan, kust seda leida. Laagris hakatakse tõusma, ja tuttavad tüdrukud-alpinistid toovad mulle sõna lausumata T-särgi ja sportlikud lühikesed püksid. Küll nad on kenad, need tüdrukud, ei ühtegi küsimust!

Jooksen kallimale järgi, saan ta kätte mingis vanas tehasehoones, mis on näitusteruumiks ümberehitatud, nagu nüüd tihti tehakse. Hoone seisab piki Laadoga järve rannikut. “Kuule, me oleme ju siin käinud, aga siis tulime me järve poolt mööda jääd,” – ütleb mu kallim.

Laadoga rannas käisime kunagi kallimaga ja me seitsmeaastase pojaga, kuid see pole olnud talvel, vaid hoopis päevitamise ja suplemise hooajal. Uhke liivane rand mändide ja luidetega oli ainult meie päralt, silmapiirini pole mitte kedagi näha olnud (selleks pidime lausa matka ette võtma). Kallim tükk aega pole julgenud uskuda, et see võimalik on, et unistus hakkab täide minema, aga me pojaga olime juba ihualasti, nagu jumalad Olümposel, pojale meeldisid siis Muistse Kreeka müüdid. Kujutage ette, terve päeva me veetsime Olümposel või Eedeni aias, ja mitte keegi pole tülitanud. Midagi pole ilmas ilusamat inimese kehast. Muistse Kreeka kunstil teist objekti pole olnudki, isegi portree tekkis hiljem, roomlastel. Nii totter, et me oma keha häbeneme, justkui oleks see kehvem aktimaalist või marmorkujust. Milline rõõm oli selle alasti olemisega harjuda, siis tundus juba, et jäämegi Eedeni aeda vähemalt sügiseni, kui ilm külmaks läheb. On ju nii tore, nii loomulik ringi joosta, nagu loodud oled. Ringi joosta, liivast losse ehitada, supelda, võileibu süüa, lutsu visata... Ega me üksi sellised ei ole, vaadake Marie Cardinali raamatut “Võti väljaspool” (Loomingu Raamatukogu, 1985, nr 25 - 26), kus autor oma perega metsikus rannas mõnusasti suvitab. Kui päike metsa taha looja läks, panime end natuke riidesse ja hakkasime vastutahtmist asula poole sammuma, aga hing juubeldas, lausa hüples: Nüüd selline päev oli me elus, ja

mitte keegi meilt seda enam ära ei võta. Seda rõõmu on võimatu seletada, ja ei olegi tarvis, eks?

Unenäos aga käisime etnograafilisel ja arhitektuursel näitusel, kohtasime tuttavat arhitekti. Kallimale meeldis koht, kuhu ma ta tõin. Veel käisime kohvikus. Kohviku perenaine oli ka tuttav ja hakkas kohe kaebama, kui palju on ta nõuka ajal kannatada saanud. “Õnneks on see jube aeg möödas,” – lohutasime teda.

Ärkasin varem kui tavaliselt. Pole teadnud, mida kohtumisrõõmuga peale hakata, tulin kodunt välja ja nägin äkki Veenust. Aga ta oli uhke! Täiesti üksi selges taevas, jumalannade tüliõuna pole olnud kellegagi jagada. Nagu meie oma unistuste rannas.

9.2.22 vanaema sünnipäeval

* * *

Unenägu seni kestab,
kuni seda meeles pean,
kuni paberile kannan,
kuni juttu üle loen,
kuni parandan ta stiili,
kauneid mälestusi lisan
ja siis veel kord üle loen,
saatuskaaslastele saadan,
nende juubeldamist kuulan,
ausõna, siirast rõõmu,
et on võimalik too ime,
mida paluda ei julge,
mis reaalsusse ei sobi.
Seda vihatut reaalsust
on nii palju, liiga palju,
vaatab jõhkralt igast kaarest,
kuid ta võimul on ka piiri,
kuhu kurivaim ei pääse.

11.2.22

Katkenud unenägu

Pagana äratuskell!
Midagi veetlevalt armsat
ja uskumatult šarmantset
oli just toimumas meil.

Millest ma rääkisin Sul?
Mitte ei tule nüüd meelde.
Kahjuks ei mäleta veelgi,
mida Sa vastasid mul.

Mida me vaatasime?
Sellist küll ärkvel ei leidu,
hinges on sügaval peidus,
mida me imetleme.

Kus meie olime siis?
Ilmselt, et olime kodus,
kus oli kord meil ja kohus,
ja taevalik paradiis.

Jah, uskumatu, et on
selline koht nagu kodu,
ilu ja rõõmude kogu,
olgu see häärber või onn.

Kuidas on võimalik see,
et heliseb äratuskell
ja elu, mis oli nii hell,
viib nagu kevade vee?

18.2.22

Valitud seltskond

Oleme suures vaimustuses oma Lapimaaisetest välitöödest. Oli seal Lapimaal looduse imesid, selliseid nagu polaarpäev, metsloomad naabriteks asustamata alal, virmalised hooaja lõpupool, lumine hommik septembris, kuid kõige hämmastavam oli seltskond, mis oli tõesti valitud, lausa hoolikalt valitud Mäeinstituudi tudengitest. Et sinna sattusid geofüüsika osakonna esimese kursuse kõige säravamad isiksused, pole olnud mingi kokkusattumus. Kohe räägin, kuidas see juhtus. Me kallimaga olime diplomieelsel praktikal, teistest kolm aastat vanemad, kuid oli veel kolm meievanust poissi, kes kunagi instituudist välja lendasid ja peale kroonut tulid jälle õppima. Oma elukogemuste poolest olid nad meist koguni vanemad. Ja ülemuseks oli vast instituudi lõpetanud noormees, keda tundsi kui osakonna seinalehe toimetajat.

Kaasaegsele lugejale tuleb natuke seletada, mis veidruse see seinaleht on. See oli loominguine klubi, mis ühendas noori isetegevuslikke kirjanikke, ajakirjanikke, luuletajaid, kunstnikke, fotokunstnikke. Mõne klubi liikme kohta oli koguni raske öelda, milles nimelt tal annet on, ta oli siis lihtsalt tore entusiastlik kaaslane, ideede produtseerija. Peab meelde tuletama, et kõik see toimus nõuka ajal, kus inimene, kes püüdis oma loomingut elukutseks teha, pörkas paratamatul kokku tolleaegse ideoloogiaga. Paljud vabadusmeelsed noored läksidki Mäeinstituuti, et kusagil tundras välitöödel olla sellest ideoloogiast võimalikult kaugemal. Oma loomingu avaldamiseks mõnes trükises või näitusel, tuli läbida

selline tsensuur, et paljud pole katsunudki seda teha, ei ole tahtnud asjata endale tuju rikkuda, vaadates pärast oma ilmunud teost kärbitud ja moonutatud kujul. Sellised noored moodustasidki klubi, mis teaduskonna seinalehte tegid. Seinalehes sai näiteks ilmuda luuletus, mis algas reaga “Kuldsed-kuldsed kirikute kuplid...” Tsensuur oli olemas muidugi ka seinalehel, kuid see oli nagu mingi põnev ja lõbus mäng. Seinalehte tehti öösiti dekanaadi ruumis. Hommikul ilmus tsensor – teaduskonna parteibüroo juhataja, ja tihti tuli mõni koht lehest žiletiga välja lõigata, vahest ka kogu leht maha võtta. Tsensor oli muide väga inimlik ja siiralt heatahtlik, kuid kui ta oleks oma “töö” tegemata jätnud, võiks arutus jõuda kõrgemale tasemele ja lõppeda näiteks toimetaja vahetamisega. Toimetuses vaieldi tihti ja ägedalt, kuid põhimõtteliselt olime kõik ühte meelt, et loomingu ja sõna vabadus on kõrgeim väärtus.

Geofüüsikutel käis pidev võistlus geoloogidega, seinalehed rippusid üks teise vastas ja olid nii suured, kui koridori mahtusid – umbes 2 meetrit kõrged ja 8 meetrit pikad. Kõik oli tähtis – kellel on publitsistika teravam, kellel on artiklid vaimukamad, kus on peenetundelisem luule ja efektsamad pildid, kellel ilmekam kujundus. Teistel teaduskondadel olid ka oma seinalehed, kuid geofüüsikute- ja geoloogidega nad pole püüdnudki konkureerida. Loomingulise vastasseisu tipp oli kevadistel “teaduskondade nädalatel”. Siis rippus seinaleht instituudi peakorpuse portreede galeriis, oli tavalisest kaks korda pikem ja pealegi plokiline – koosnes justkui lehekülgedest, mis olid nagu värvilises ajakirjas igaüks omamoodi kujundatud, nii et kunstnikel oli tööd ülepeakaela. Sel puhul veedeti dekanaadis mitu ööd

järjest. Toimetuse liikmeil oli pärast loomulikult õppimisega probleeme, kuid dekaan, tema asetäitjad ja sekretär teadsid ju nende põrumiste põhjust, nägid oma silmaga hommikuti noorte kahvatuid nägusid ja väsinud kuid säravaid pilke. Tulemuseks olid “sabad” – õppeülesannete täitmise võlad, mis venisid mõni kord mitmeaastasteks ja said lõplikult likvideeritud vaid enne diplomit.

Kallim, kes õppis geoloogia teaduskonnas, seletas, et geoloogid peavad geofüüsikuid upsakateks, kes on omameelest kõik siniverelised vaimu aristokraadid. Geofüüsikud omalt poolt pidasid geolooge kahtlase maitsega romantilisteks lõkkeäärseteks kitarrimängijateks.

Nüüd, kui on taust seletatud, võib hakata jutustama, kuidas seinalehe toimetaja, kes sai suviseks ülemuseks, valis oma toimetusest kõige särtsakama ja andekama esimese kursuse tüdruku ja palus teda leida välitöödele kaaslasi, kellega oleks meeldiv Lapimaal hooaega veeta. Tüdruk tuli ülesandega toime suurepäraselt, Lapimaale võeti kõige vaimukamad, viisakamad, töökamad noored, kellega sai mõnusasti marsruudis käia ja õhtuti laulda, kes olid ustavad sõbrad ja huvitavad isiksused.

Seltskonna pärliks oli muidugi too tüdruk ise, kes kogu suve mängis väga andekalt Väikest Röövlitari “Lumekuningannast”. Igav temaga pole kunagi olnud. Esimesel uuringualal seisid me telgid järve kaldal. Hommikuti sõitsime tihti suure kummipaadiga üle järve, et seal marsruuti alustada. Geokeemilised välitööd on lihtsad – mullaproovide kogumine, kuid maastikul orienteerumist tuli esiteks natuke harjutada. Füüsiliselt on see töö küllaltki raske, marsruudi pikkus on piiratud

proovide kaaluga, mida seljakotis kanda tuleb. Tihti peab proove välja kaevama turbakihi alt.

Järvest voolas välja kiire vooluga kivise põhjaga jõgi Akim, millel oli tõeline kosk. Me Väike Röövlitar hakkas rääkima oma kangest soovist kummipaadis sellest koskest alla lasta, ja tegi seda nii siira näoga, et ülemus oli tõsiselt mures ja valvas tüdrukut 24h, püüdes ohtu vältida. Kui pärast küsisime, et kas tõesti oli ta nii hulljulge, et oleks võinud sellist seiklust ette võtta, vastas Väike Röövlitar kelmikalt, et tahtis lihtsalt ülemust natuke narrida, too oli ju esimest korda välitööde juhatajaks.

Väikse Röövlitari lemmiknali oli öelda „Sinu tee on pime.“ Ta lausus seda naeratamata, nagu ehtne ennustaja või koguni nõid. Ise oli tumedate juustega ja soome päritoluga, ehk tõesti nõia soost?

Teisel uuringualal hakkasime me kallimaga ühest kausist sööma, ja Väike Röövlitar oma marsruudikaaslasega, see oli üks vanematest poisidest, võtsid meist varsti eeskuju.

Kui ärkasime oma viimasel Lapimaisel hommikul, elasime siis ammendatud vase ja nikli kaevanduse asulas, avastasime, et me kallimaga pole olnud ainuke paar, kes sel ööl pole suutnud teineteisest lahkuda. Teiseks paariks olid Väike Röövlitar oma kallimaga. Naersime siis südamest, väljapoolt nägi see vist välja, nagu oleksime mingid supertäiskasvanud. Tegelikult aga olime lihtsalt armunud lapsed, kes kramplikult teineteisest kinni hoidsid.

Palusime neid välitööde kaaslasi olla tunnistajateks me pulmas. See oli kaval otsus, nii pole olnud meil tarvis oma vanadest sõpradest kedagi valida, riskides solvata mõnda teist lapsepõlvesõpra. Pulmapiltidel on Väike

Röövlitar ruudulises ülikonnas. Ta tahtis tulla peokleidis, kuid me palusime armu, sest siis näeks ta välja uhkemiini, kui pruut. Pruudi kleit oli üsna lühike, et mõnusam tantsida oleks välitööde kaaslastega, kes said kõik pulma kutsutud.

Me tunnistajad abiellusid ka varsti. Nii õnnestus meil osa sellest toredast Lapimaisest suvest kaasa võtta. Oli meil välitöid enne ja pärast seda, kuid midagi sarnast mitte kunagi.

18.2.22

Unenägu

Kursusekaaslane kutsus mind peole koos paljude teiste külalistega. Üritus toimub tema kolmekorruselises häärberis kõrgel rannakaljul, ilusas männimetsas. Maastiku järgi peaks see asuma kusagil Ahvenamaal. Ei imesta sugugi seda uhkust, kuna kursusekaaslane on profi ülemus, juba tema isa oli instituudi ametühingu komitee esimees. Kursusekaaslasel on väga hea iseloom. Ta on alati lõbusas tujus, alati sõbralik ja abivalmis, oli me kursuse kokkutulekute korraldajaks ja tuli sellega suurepäraselt toime. Õpepraktikatel mängis ta mu tulevase kallimaga lauatennist. Kujutage palun ette seda pilti: kahekorruselise vana puumaja veranda kõrgete mändide all suure järve neemel, elektrirong vilinaga kihutab mööda ja lauatenнисepall hüpleb lõbusalt, väljas on maikuu, kõik on hästi noored ja ilusad. Kord olime kallimaga sõprade pulmas, ja mida tegi seal too lokkis peaga prillides kursusekaaslane, ehtne Pier Bezuhoff „Sõjast ja rahust“? Kuulutas toosti kõige toredama hüdrogeoloogia tüdruku auks, kelleks ta minu kallimat pidas! Ta oskas siirast

vaimustust avaldada ilma et teda oleks seejuures kõrvuni armunuks peetud, oli tõesti hiilgava kasvatusena noormees. Oli, sest hiljuti suri ta südamerabandusse suvilas võrkpalli mängides.

Üritusel, mis unenäos toimus, hoolitses kursusekaaslane meelelahutuste eest. Külalised värvisid roheliseks tema lossi välisseina, innukalt pikkade vartega rullpintsleid liigutades. Arvasin, et kuni kestab see Tom Sawyeri vaimus mäng, jõuan kallimale helistada, tervitan teda me kena kursusekaaslase poolt, see teeb kallimale head meelt. Vajasin vaikset omaette kohta. Kord helistas mulle kallim, kui ma linna peal bussiga sõitsin. Rääkisime, nagu me alati omavahel juttu ajame, aga kui kõne lõppes, astus minu juurde üks tundmatu kaasreisija, vabandas viisakalt, et me vestlust kallimaga kogemata pealt kuulas ja tunnistas, et see jättis temale sügava mulje, et eluilmal ei ole ta midagi nii armsat ja liigutatavat kuulnud. Nii et otsisin pealtkuulajateta paika. Tuli meelde, et majas on kolmandal korrusel pesuköök, lootsin et see on hetkel vaba. Pesuköögis aga istus kahe lapsega aasia välimusega daam, kes hakkas minuga kohe rääkima, olime ju kõik külalised ühest seltskonnast.

Daami väike tütar jookseb koridori. Ruttan talle järgi, et last pärast otsida ei tule, toon tüdruku mängides emme juurde tagasi. Daam aga arutab juba minuga luuletust, mis hiljuti luulevõistlusel esimeseks tuli ja juba kuulsaks sai. Toetan viisakalt seda vestlust varjates oma peetumust, lootsin ju natuke üksi olla ja kallimale helistada. Luuletuse lüüriline kangeline tegutseb üksi pesuköögis, kuhu astub sisse õnnetu pilguga tundmatu daam. Lüüriline kangeline hakkab tundmatut lohutama ja teeb seda nii osavasti, et lugejal piinlik hakkab. Luuletus

muutub erootiliseks, see ei meeldi mulle sugugi, kuid jätkan viisakat vestlust. Pole saanudki kallimale helistada, lõppes otsa see uni. Rääkida kallimaga ei ole küll jõudnud, aga mul oli ju selline võimalus. Milline nauding!

19.2.22

Meie

„Meie“ on kõige ilusam, kõige uhkem sõna. Kõik teised toredad sõnad toovad rõõmu vaid siis, kui nende ees seisab „meie“: meie sõprus, meie armastus, meie pere, meie kodu... Öelda „meie“ on kõrgeim õigus ja suurim kohustus, mis inimesel olla saab. Ega asjata just sellest sõnast algab „Meie Isa“ palve.

19.2.22

Unenägu

Pühapäev möödus ärevaid uudiseid kuulates. Ukrainat hakati tulistama, niipea separatistlikelt aladelt. Neil aladel kuulutati mobilisatsioon, evakueeritakse Venemaale naisi ja lapsi, justkui neid oleks rünnatud. Üks Ukraina sõdur sai juba surma, kuid Andrei Illarionov arvab ikka, et see on Putini ja Bideni sadistlik etendus. Tahaks väga loota, et nii see ongi.

Kui poes käisin, tõin kallima autoportree ette värskeid tumepunaseid roose. Öhtul magama minnes kutsusin kallimat kohtuma, nagu alati, ja lisasin äkki: „Ma palun Sind!..“

Unes pidasime kallima sünnipäeva. Umbes kümme külalist istus meil öhtul lauas, väljas oli juba pime, sünnipäev on 29. oktoobril, ja veel üks külaline oli

tulemas. Talle tehti ruumi, taldrik ootas teda. See oli sõbranna, kellega kallim kunagi tuttavaks sai laste polikliinikus, kus me pisike poeg ja tulevase sõbranna tütreke kõrvuti lamades äkki üksteisel käed ulatasid. Pärast selgus, et sõbranna mees on juba ammu mammi hea tuttav. Oma viimast jõululaupäevaõhtut veetsime küünlavalgel just selle sõbrannaga.

Tõstame klaasid. „Laulge mulle!“ – palub kallim. Mul on piinlik, et kallimal seda paluda tuli, kuid ka heameel, et talle meeldib eesti rahvakomme. Tõuseme, kallim jääb istuma, hakkame laulma „Ta elagu, ta elagu...“ Tegelikult laulan ainult mina, külalised ümisevad kaasa.

Siis oli unes piltide vahetus, ja juba me saadame oma külalisi pimedas pargis, nagu Marie Underi luuletuses, ainult sõdurile öist rännakut ja hobusega ohvitseri ei ole kuulda. Park asub suure jõe kõrgel kaldal, kaugelt on näha sadamat laevadega. Paneme tähele, kui kiiresti liiguvad taevas pilved, kuigi ilm on vaikne. Mu sõjaline eriala on õhutõrje, seepärast tean, et tuul muutub kõrgusega. Oma külalistest oleme maha jäänud. Algab lumetuisk, ega need pilved asjata nii torma. „Ruttame autosse!“ – ütleb eemalt kallim, olin peatanud pilvede liikumist jälgides. Poega meiega ei ole, mul tuleb autot juhtida, kuigi ma ärkvel seda ei oska...

Ärkan, tänan autoportreed piduliku kohtumise eest, ei suuda kuidagi seda unenägu kirja panemata jätta.

21.2.22

Minu reaalsus on sadistlik koletis, ei tunne ta vastu vähimatki sümpaatiat ega lugupidamist. Kes mind selle eest hukka mõistab, ilmselt nii kaugele ei loe. Neid, kes jõudsid selle reani, tänan südamest. Olete tõelised sõbrad!

Ukraina hünni viisil

On üks maa, kus keel ja suhted
armsad nagu lastel,
justkui mängult elu puhkeb
naeratuste paistel.

See näib täitsa uskumatu -
unistuste kaisus
on üks paik, kus pole pattu
hullemat kui laiskus.

Kus kõik jäänud nagu loodud,
nagu enne madu,
kus on lapsed oma kodus
ega tunne kadu.

Hoidku Taevas seda paika,
maiset paradiisi,
kus saab õhtul kuulda vakka
kauget lauluviisi.

On üks maa, kus lainetavad
nisupõllud kuldsed,
maa, mis uhkelt mainet kannab
hella, truud ja kuulsat.

Sellel' maal' kes haiget teeb?
Kellel' seda vaja,
põrgu käigu lurjus see
igaveseks ajaks!

1.3.22

Venelastele

Venelased, mida teil ometi vaja?
Mida tahate oma endisest vennast?
Miks ründate jälle naabri maja?
Naabri maja ja teda ennast.

Teie maa on lai, nii et seda nägu,
kasvatage suvivilja ja kesa.
Teid aga ikka, nagu va kagu,
huvitab alati võõras pesa.

Ise olete oma meelest head,
muudkui vabastate ja päästate.
Raske uskuda, et ise ei tea,
kuivõrd te olete vastikud.

5.3.22, sõja kümnnendal päeval

Unenägu

24. veebruaril alanud sõda (valisid alles päeva, raisud!) tõmbas unenägede raamatule kriipsu alla. Kellele neid Udumäe uudiseid nüüd enam vaja? Ja ometigi panen kirja veel ühe unenäo.

Õhtul helistab poeg Helsingist, tuletab meelde, et homme on naistepäev. Tuletan talle omalt poolt meelde, et tallinlastele on see ohvrirohke pommitamise aastapäev, ja siin tähistatakse seda leinaküünaldega (tegelikult 9. märtsil, aga pole tähtis).

Unes kutsun kallimat naistepäeva puhul kabareesse. Kabaree asub keskaegses kõrgete võlvidega keldris.

Külastajad peavad hästi romantilised olema, et selles pommivarjendis vabatahtlikult õhtut veeta, aga üks olemegi üks romantiline paar. Kabarees lavastati Hatšaturjani ballett “Spartacus”. Imelik valik, mõtlen endamisi, ometigi arusaadav, mis saab praegu ühise saatuse teemast aktuaalsem olla? Veel enne me tutvumist vaatas kallim filmi “Mayerling”, kus Austro-Ungari prints läheb vabaturma koos oma kallimaga, kellega tal pole lubatud abielluda, ja kõik see juhtub asulas nimega Mayerling. Film jättis sügava mulje, ja seal kõlabki too Hatšaturjani muusika. Teema on tõesti aktuaalne. Alles eile panin kirja sellised read.

* * *

Olud Ukrainas on äärmiselt julmad,
ja selle peale puhkevad pulmad –
lahingute ja õhuhäirete vahel
saatus saab ühiseks võitlejal kahel.
Noored, kel elada jäi ehk vaid napilt,
paluvad õnnistust kirikupapilt,
komandörit või peaarstilt,
ja oma võitlust jätkavad varsti
teadmisega, et nad jõudsid, nad jõudsid,
tegelikult, sel hetkel nad võitsid.
Võitsid, kuigi neid NATO ei kaitse,
võitsid, ja kibe sel võidul on maitse.
Saatuse ühtsus on võrratu kõrgus,
eriti, kui oled tõelises põrgus.
Kadestusväärne on ühine saatus,
isegi, kui see on viimane vaatus.

7.3.22, sõja kaheteistkümnendal päeval

Saatuse ühtsus on kõrgem hinge-, mõtte- ja kehäuhtsusest. Saatuse ühtsus võib olla magus ja kibe. Magus – nagu Mayerlingis, nagu see, mille valis Modigliani kallim Jeanne Hebuterne, rääkimata Bernhard Kangro Tartu romaani kangelastest, ühesõnaga, *Bonnie & Clyde forever!* Ja kibe – nagu Maarja Magdaleenal, kes, nagu nüüd arvatakse, oligi too müstiline Püha Graali karikas. Kas on veel meeles Joachim Patiniri altarimaal hiljutiselt näituselt Kadrioru lossis? Mis ma nüüd küsin, seda on võimatu unustada, kuidas Maarja Magdaleena maalil embab Kristuse risti käte ja põlvedega. Mõistan teda väga hästi, olen ise samasugune Püha Graali rüütel.

Kui Jeesus Taevariigist maa peale pääses, ruttas ta kohe Maarja Magdaleena juurde, ja mis siis oli viga uut kohtumist oodata ning ühist last ilmale tuua ja kasvatada, aga ahastuse päevad tuli ju kuidagi üle elada.

Kui kabareest väljume, pakub kallim hüdrogeoloogia kateedri seminaril käia. Kuulame seal pikka ettekannet, mis on minule täiesti arusaadav, nagu ukrainakeelsed uudised, mida nüüd pidevalt kuulan – kõike mõistan, ainult ise seda keelt rääkida ei oska.

Jube, kuidas sõda kõike mürgitab. Ma pole suutnud kohtumisest rõõmu tunda.

8.3.22

Sisukord

Ikka suudlen Su pehmet õunrohelist kampsunit...	..2
Keats ja Fitzgerald	2
Alpikann	3
Otsin alpikanni...	3
See on armastuse põhireegel...	3
Emily & Billy	5
Edu tipus	10
Algus	12
Ebatavaline luuletus	14
Meie, kaks lõbusat geoloogi	16
Lume lummus	17
Noor pere	17
Igatsen Sind...	25
Bussijaam	25
Inimene...	26
Unenägu	26
Nooruses...	29
See oli...	30
Kadestus	31
Läänemeri detsembris	31
Mälestuste kaasavara...	33
Olen tuul...	33
Armastuse vooder	33
Sõbranna tütar	35
Noored kahekesi lahe jääl...	36
... üllatuseks oli...	38
Kool ja kirjandus	37
Mõtlesin, pääsen kord laevale...	38
Elu pärast	39
Unenägu	43

Unenägu	45
Inimene on lõpmatu maailm...	47
Armastus on suurim maailma ime...	48
Viis kaunitari	49
Titanicu pardal...	53
Hingerahu	53
Kui su kallim...	54
Kallimaga paradiisis	54
30 aastat Peterburi Eesti Kultuuriseltsi	55
Vaata, selles aknas...	56
Teate, mis veel on armastus?..	57
Millal?	58
Palve	61
Isa armulugu	62
Kolmas uuringuala	64
Käevangus kõnnime Keilas...	67
Kataloonias puhkust veetmas	68
Lohutus	70
Õnnelik armastus teeb uhkeks...	71
Unenägu	72
Unenägu seni kestab...	75
Katkenud unenägu	76
Valitud seltskond	77
Unenägu	81
Meie	83
Unenägu	83
Ukraina hümniviisil	85
Venelastele	86
Unenägu	86